ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
«11» травня 2022

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
«Комплексний іспит за фахом підготовки»

Освітній ступінь:	магістр
Основа вступу:	освітній ступінь бакалавр або магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст)
Спеціальність:	035.01 Філологія (українська мова та література)
Термін навчання:	1 рік 4 місяці

Бердянськ – 2022

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка……..
2. Зміст програми…….…..
3. Питання……
4. Критерії оцінювання ……
5. Список рекомендованої літератури……..

1. Пояснювальна записка

Мета вступного фахового випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр**:** з'ясувати підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 035.01 Філологія (українська мова та література) для формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників у межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Форма фахового вступного іспиту - Усний іспит**.**

Усний іспит – це теоретичні завдання, виконання яких дає можливість виявити підготовленість вступника до здобуття вищої освіти.

Загальна кількість завдань – 2.

Формат проведення фахового вступного іспиту.

Фаховий вступний іспит проводиться дистанційно з використанням платформи (програмне забезпечення) для проведення відеоконференцій Zoom.

У встановлений розкладом час початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників та інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії рандомно задають 2 питання з переліку, поданому у програмі.

Вступник готує відповіді на питання і в режимі відеоконференції відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового вступного іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdpu.org.ua у вкладці ВСТУПНИКУ.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового вступного іспиту, іспит призупиняється, учасники можуть пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники можуть продовжити складання фахового вступного іспиту.

2. Зміст програми

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

ВСТУП

Зміни у функціонуванні української мови у зв'язку з проголошенням незалежності України. Надання українській мові статусу державної.

Літературна українська мова і діалекти. Роль середньонаддніпрянських (київсько-полтавських) говорів у формуванні сучасної української літературної мови.

Писемна й усна форми сучасної української літературної мови, їхня стильова диференціація. Поняття про колоритно-стильові різновиди української мови: урочистий, офіційний, ввічливий, фамільярний, жартівливий, інтимно-ласкавий.

Шляхи і тенденції розвитку української мови в період становлення незалежної України. Дискусійні погляди щодо походження української мови.

ФОНЕТИКА І ФОНОЛОГІЯ. ОРФОЕПІЯ

Фонетика української мови як учення про її звукову систему, про артикуляційні й акустичні характеристики звуків та закономірності їх сполучуваності.

Фізично-акустичний, фізіолого-артикуляційний і лінгвістичний (фонологічний) аспекти вивчення мовних звуків.

Поділ звуків на голосні і приголосні. Загальні умови творення голосних і приголосних звуків.

Фонологічна система сучасної української літературної мови. Поняття фонеми, її функції. Інваріант і варіанти фонеми. Артикуляторно-акустична класифікація голосних та приголосних української мови.

Позиційні модифікації голосних.

Позиційні і комбінаторні модифікації приголосних. Асиміляція і дисиміляція в системі приголосних (з історичними коментарями).

Чергування голосних та приголосних фонем при словотворенні й словозміні (з історичними коментарями).

Склад і складоподіл.

Основні риси української літературної вимови голосних, приголосних і груп приголосних.

ГРАФІКА І ОРФОГРАФІЯ

Особливості графіки сучасної української мови. Співвідношення між буквами українського алфавіту й фонемами сучасної української літературної мови. Вживання м'якого знака й апострофа.

Орфографія сучасної української літературної мови. Принципи українського правопису. Написання слів разом, окремо і через дефіс. Принципи вживання великої літери. Правопис слів іншомовного походження.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Ознаки слова як мовної одиниці. Знакова природа слова. Лексичне значення слова. Типи лексичних значень слів: прямі, переносні, коннотативно зумовлені; фразеологічно обмежені й синтаксично зумовлені лексичні значення. Поняття лексеми. Багатозначні й однозначні слова.

Лексичні омоніми: повні і часткові. Омоформи, омофони, омографи. Відмінність омонімії від полісемії.

Синоніми: семантичні, стилістичні, семантико-стилістичні. Синонімічний ряд.

Антоніми. Контрарні, комплементарні, векторні антоніми. Однокореневі й різнокореневі антоніми.

Пароніми.

Лексика сучасної української літературної мови з погляду її походження. Споконвічна українська лексика. Слова іншомовного походження.

Лексика української мови з погляду сфер вживання. Загальновживана і спеціальна лексика. Термінологічна лексика. Професіоналізми. Діалектизми. Жаргонна і арготична лексика.

Активна й пасивна лексика сучасної української літературної мови. Застаріла лексика: історизми, архаїзми. Неологізми: узуальні й оказіональні.

Стилістична диференціація лексики. Міжстильова й стилістично забарвлена лексика.

Фразеологічні одиниці в сучасній українській літературній мові, їхні основні типологічні ознаки. Класифікація фразеологізмів. Джерела фразеології. Прислів'я і приказки. Крилаті слова.

Словники, їхні основні типи. Характеристика найважливіших лексикографічних праць української мови.

СЛОВОТВІР. МОРФЕМІКА. МОРФОЛОГІЯ

Морфемний склад слова. Основа слова і закінчення. Вільні і зв'язані основи. Поняття морфеми, морфа, аломорфа. Типи морфем (кореневі й афіксальні), їх характеристика. Історичні зміни в морфемній структурі слова (перерозклад, спрощення, ускладнення).

Словотвір як розділ мовознавчої науки. Твірне й похідне слово. Твірна основа. Словотворчі форманти. Способи словотворення в українській мові (морфологічні й неморфологічні). Словотвір іменників, прикметників, дієслів і прислівників.

Морфологія. Граматичне значення, граматична форма і граматична категорія.

Іменник, його значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль. Лексико-граматичні розряди іменників: власні й загальні іменники, конкретні й абстрактні іменники, матеріально-речовинні іменники, збірні іменники, іменники – назви істот і неістот.

Граматичні категорії іменника: категорія роду, категорія числа, категорія відмінка.

Поділ іменників на відміни та групи.

Особливості словозміни іменників I, II, III і IV відміни.

Іменники, що перебувають поза відмінами.

Прикметник, його значення, морфологічні категорії, синтаксична роль. Лексико-граматичні розряди прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Словозміна прикметників.

Числівник, його значення, основні граматичні ознаки. Функціональні розряди числівників: означено кількісні (власне-кількісні, збірні, дробові), неозначено-кількісні. Структурні розряди числівників. Особливості сполучуваності числівників з іменниками. Словозміна числівників.

Займенник, розряди займенників за значенням, їхня граматична характеристика.

Дієслово. Категоріальне значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль дієслова. Морфологічні категорії дієслова: категорія виду, способу, часу. Дієслова дійсного, умовного та наказового способів. Безособові дієслова.

Дієприкметник і дієприслівник як особливі форми дієслова. Специфіка дієслівних форм на *-но, -то* в українській мові. Інфінітив.

Прислівник. Значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль прислівників. Означальні й обставинні прислівники. Ступені порівняння означальних прислівників.

Службові частини мови в сучасній українській літературній мові: прийменник, сполучник, частка.

Вигук.

СИНТАКСИС

Основні синтаксичні одиниці: речення, словосполучення і мінімальні синтаксичні одиниці. Типи синтаксичних словосполучень у сучасній українській літературній мові.

Синтаксичні зв’язки у словосполученні та реченні: предикативний, сурядний, підрядний. Синтаксичні зв’язки і семантико-синтаксичні відношення.

Типи речень за структурою та комунікативним призначенням.

Просте двоскладне речення. Головні та другорядні члени простого двоскладного речення. Способи їх вираження.

Односкладні речення. Структурно-семантичні типи односкладних речень. Головний член односкладних речень.

Прості ускладнені речення. Речення з однорідними та відокремленими членами, вставними і вставленими словами та конструкціями.

Способи передачі чужого мовлення на письмі. Пряма, непряма і невласне пряма мова.

Складне речення, його типи, засоби зв’язку між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Структурно-семантичні типи складносурядних речень.

Складнопідрядне речення. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень.

Складнопідрядні речення з кількома підрядними частинами, їх різновиди.

Безсполучникові складні речення, їх типи.

ІСТОРИЧНА ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Основні історичні зміни у фонетичній системі української мови. Занепад зредукованих і його наслідки.

Історичні зміни у графічній системі української мови, зникнення частини літер. Різновиди кириличного письма: устав, напівустав, скоропис.

Історичні зміни у морфемній будові слова, їх основні причини.

Зміни у системі відмін іменника. Категорія числа (однина, множина, двоїна).

Історія становлення форм прикметників (коротка, повна нестягнена, повна стягнена).

Категорія часу дієслова в історичному аспекті.

УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

Основні діалектні масиви української мови. Їхня загальна характеристика.

СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Основні стилі сучасної української літературної мови, історія їхнього становлення. Книжні стилі.

Науковий стиль, його різновиди. Загальна характеристика наукового стилю.

Публіцистичний стиль, його особливості, сфера використання.

Художній стиль. Характерні риси художнього стилю.

Офіційно-діловий стиль. Вимоги до нього.

Розмовно-побутовий стиль, його особливості.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Проблема періодизації української мови.

Роль І.П.Котляревського та Т.Г.Шевченка у становленні сучасної української літературної мови.

Розвиток української літературної мови у другій половині XIX – на початку XX століття.

Українська мова в період з 1917 р. по 1991 р. Внесок українських письменників у розвиток літературної мови цього періоду.

Зміни у функціонуванні української мови після проголошення незалежності України.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Методика української мови як наука і навчальна дисципліна

Предмет і завдання курсу. Значення методики для викладання української мови у школі. Концепції мовної освіти та їх роль у її стандартизації.

Зв'язок методики навчання української мови з суміжними дисциплінами: філософією, мовознавством, педагогікою і психологією, етнопедагогікою і етнопсихологією. Системний підхід до мовних явищ та відтворення його в методиці.

Передовий досвід та використання методичної спадщини минулого, дані наукових досліджень у галузі методики навчання мови, мовознавства, педагогіки, психології.

Методи наукового дослідження: вивчення літератури з методики викладання мови і суміжних дисциплін, спостереження за навчально-виховним процесом, вивчення й узагальнення передового досвіду, педагогічний експеримент та ін. Застосування статистичних методів обробки одержаних даних.

Зміст і будова курсу методики навчання української мови.

Короткий огляд історії розвитку методики навчання української мови. Основна література до курсу.

Українська мова як навчальна дисципліна в загальноосвітній школі

Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших навчальних дисциплін. Освітньо-виховні цілі і завдання вивчення української мови в школі. Рідна мова - основа духовного та інтелектуального розвитку особистості.

Зміст і принципи побудови шкільного курсу "Українська мова". Варіативність структури і змісту шкільного курсу мови. Основні аспекти навчання мови. Комунікативне спрямування у навчанні мови.

Розвиток національної самосвідомості учнів, формування в них мовної і мовленнєвої компетенції. Значення мови у культурному й мовленнєвому розвитку особистості.

Програми і підручники з української мови

Короткий огляд програм і підручників з української мови. Причини переходу школи на нові навчальні плани і програми.

Принципи побудови й зміст чинних програм з української мови для 1-4 і 5-12 класів. Змістові лінії програми, їх суть і принципи реалізації. Особливості програм для шкіл нового типу, професійно-технічних училищ, коледжів, ліцеїв тощо.

Принципи побудови підручників з української мови. Посібники з української мови.

Вивчення програмового матеріалу з мови укрупненими частинами (блоками). Міжпредметні зв'язки у шкільному курсі української мови. Роль учителя в реалізації мети і завдань шкільного курсу мови.

Психологічні й дидактичні основи навчання української мови

Психологічна наука про шляхи засвоєння знань, умінь і навичок української мови. Мовна особистість та шляхи її розвитку. Психологічні передумови успішного засвоєння мовного матеріалу. Інтенсифікація навчального процесу і розвиток пізнавальних здібностей учнів у процесі вивчення мови (уваги, пам'яті, мислення, дару слова, мовної інтуїції тощо).

Психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності й формування комунікативних умінь.

Дидактичні основи навчання. Закономірності засвоєння мови. Застосування загальнодидактичних принципів у процесі викладання української мови. Питання про власне методичні принципи навчання мови і розвитку мовлення.

Наукові основи й особливості викладання української мови в школах з російською (національною) мовою навчання.

Методи, прийоми і засоби навчання української мови

Теоретичне осмислення методів і прийомів навчання мови. Різні підходи до класифікації методів навчання: за джерелами знань, характером пізнавальної діяльності учнів, характером навчального матеріалу тощо. Залежність вибору методів і прийомів навчання від специфіки навчального матеріалу, підготовки учнів до його сприйняття і засвоєння.

Характеристика основних методів навчання мови: зв'язного викладу вчителя, бесіди, спостереження й аналізу мовних явищ, роботи з підручником, методу вправ.

Проблемне навчання: способи створення проблемних ситуацій, постановка проблемних питань, керування пізнавальною діяльністю учнів.

Програмування. Алгоритмізація та комп'ютеризація.

Засоби навчання мови. Дидактичний матеріал для занять з української мови та вимоги до нього. Наочність і технічні засоби навчання, їх види й методика використання. Методика складання опорних таблиць, схем.

Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення

Урок як основна форма організації навчання. Основні вимоги до уроку української мови на сучасному папі.

Мета і зміст уроку: правильне співвідношення між теорією і практикою на уроці мови, організація навчальної діяльності учнів, значення системи завдань і вправ для вироблення комунікативних умінь; виховна спрямованість уроків.

Проблема типології уроків: загальнодидактична типологія і типи уроків з мови з урахуванням специфіки предмета. Типи уроків за метою проведення.

Структура уроку мови, основні її компоненти. Методичні вимоги до окремих компонентів уроків різних типів: повідомлення теми і мети уроку, мотивація навчальних завдань, перевірка вивченого, актуалізація опорних знань, умінь і навичок учнів, вивчення нового матеріалу, закріплення вивченого, підбиття підсумків уроку, домашнє завдання.

Особливості технології основних типів уроків: уроку вивчення нового матеріалу, уроку закріплення знань, умінь і навичок; уроку перевірки й обліку набутих знань і вмінь; уроку аналізу контрольних робіт; уроку узагальнення і систематизації; уроку повторення теми, розділу; уроків розвитку зв'язного мовлення; нестандартні форми проведення уроку. Модульна система уроків, її значення для вивчення теми (розділу). Аналіз

уроку мови. Планування програмового матеріалу з української мови. Види планування.

Методика навчання фонетики й орфоепії

Зміст шкільного курсу фонетики та його значення. Зв'язок занять з фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоепії, граматики, із заняттями з розвитку мовлення. Ознайомлення із засобами милозвучності української мови.

Завдання вивчення фонетики: вироблення вмінь і навичок правильно артикулювати звуки; розвиток мовного слуху учнів, мовної та слухової пам'яті; чітке розмежування звуків і літер; установлення відповідності чи невідповідності між вимовою і написанням. Формування орфоепічних навичок, удосконалення дикції й розвиток умінь володіти голосом (змінювати його за висотою, силою, темпом, тембром). Зіставлення діалектної й літературної вимови. Подолання фонетичних діалектизмів. Помилки інтерферуючого характеру та шляхи їх попередження і виправлення.

Методи і прийоми вивчення фонетики й орфоепії: спостереження над звуковим складом слів, фонетичний розбір, визначення наголосу в словах, списування з фонетичним завданням, правильна літературна вимова звуків і звукосполучень, виразне читання текстів, з'ясування співвідношень між написанням і вимовою в словах та ін. Особливості вивчення фонетики й орфоепії української мови в школах з національною мовою навчання.

Використання наочності й ТЗН у процесі вивчення фонетики й орфоепії. Роль, орфоепічних словників.

Методика навчання лексики і фразеології

Зміст шкільного курсу лексикології. Значення, місце й принципи вивчення лексики. Труднощі у засвоєнні учнями лексичних понять. Методика засвоєння учнями багатозначності, прямого і переносного значення слів та їх уживання, синонімів, омонімів, антонімів, архаїзмів та інших лексичних категорій, вивчення яких передбачене програмою. Подолання діалектизмів, жаргонізмів та росіянізмів у мовленні учнів.

Методика вивчення фразеології української мови, шляхи її засвоєння.

Система тренувальних вправ з лексики і фразеології. Вироблення навичок користування словниками різних типів. Лексичний аналіз тексту.

Словникова робота у зв'язку з вивченням інших розділів шкільного курсу мови. Лексична робота у системі занять з розвитку мовлення.

Наочні посібники з лексики і фразеології, методика їх використання.

Робота з тлумачним словником, словниками синонімів, фразеологізмів, іншомовних слів. Особливості вивчення лексики і фразеології у школах з російською (національною) мовою навчання.

Методика вивчення будови слова і словотвору

Значення і завдання вивчення будови слова. Методика поглиблення знань про значущі частини мови (морфеми). Наступність і перспективність у вивченні матеріалу, шляхи подолання труднощів у виділенні основи (похідної й непохідної), кореня, префікса, суфікса. Розкриття значення морфем; уточнення

й збагачення лексичного запасу учнів у процесі вивчення морфологічної будови слова; вироблення орфографічних навичок.

Прийоми вивчення морфемної будови слова: морфемний аналіз, розбір слів з однаковими морфемами (коренем, префіксом, суфіксом); добір антонімів і синонімів до поданих слів; етимологічний аналіз.

Використання наочності й ТЗН під час вивчення будови слова. Методика словотвору: значення, зміст, завдання і принципи вивчення словотвору в школі. Зв'язок з будовою слова, фонетикою, лексикою, морфологією, орфографією. Ознайомлення учнів із способами словотвору: труднощі у засвоєнні словотворчих понять; система вправ; словотворчий аналіз, методика його проведення. Лексична робота: утворення слів за даними моделями, використання словотворчих синонімів; робота із словниками. Попередження і виправлення помилок інтерферуючого характеру у мовленні учнів. Використання наочності та ТЗН під час вивчення словотвору.

Загальні питання методики вивчення граматики

Місце граматики в шкільному курсі української мови. Пізнавальне і практичне значення граматики, її роль у формуванні вмінь і навичок (мовленнєво-розумових, орфографічних, пунктуаційних), у попередженні та подоланні граматичних помилок, збагаченні мовлення.

Короткий огляд основних напрямків методики викладання граматики. Основи і принципи методики викладання граматики в школі: вивчення граматичних значень, категорій, форм у тісному зв'язку із значенням слова; свідоме засвоєння граматичних понять, визначень, правил і граматичної термінології; взаємозв'язок у вивченні морфології й синтаксису, фонетики й морфології, зв'язок вивчення граматики з формуванням орфографічних і пунктуаційних навичок, роботою над розвитком мовлення, міжпредметні зв'язки при вивченні граматики.

Методи і прийоми вивчення граматики; спостереження над мовними явищами, бесіда, слово вчителя, робота з підручником; граматичний розбір (значення, види і прийоми виконання); пояснення граматичної форми за системою питань; заміна одних форм і конструкцій іншими, граматичне конструювання: програмування, алгоритмізація.

Методика вивчення частин мови

Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови у шкільному курсі. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, лексикою, словотвором, синтаксисом, орфографією і розвитком мовлення. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Наступність і перспективність у вивченні частин мови в початкових, середніх і старших класах.

Формування поняття про частини мови на основі їх лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичної ролі й особливостей словотвору. Вивчення системи відмінювання і словотвору частин мови у зв'язку з орфографією та розвитком мовлення.

Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення чистин мови: морфологічний розбір, утворення різних форм слів і нових слів за

допомогою словотворчих морфем, установлення пропущених слів у відповідній формі, заміна одних форм іншими, складання словосполучень і речень, спостереження над уживанням паралельних морфологічних форм, програмування, алгоритмізація. Особливості вивчення морфології у школах з російською (національною) мовою навчання.

Наочність і ТЗН, методика використання їх у процесі вивчення мови.

Методика вивчення синтаксису

Значення, завдання, зміст і принципи вивчення синтаксису в школі. Етапи вивчення синтаксису: практичне засвоєння синтаксису, поновлення знань з синтаксису при опрацюванні морфології; систематичне вивчення синтаксису. Зв'язок синтаксису з лексикою, морфологією і розвитком мовлення учнів.

Методика ознайомлення з поняттями словосполучення і речення, зв'язок слів у словосполученні й реченні, типи речень. Методична проблема вивчення складного синтаксичного цілого, тексту та його актуального членування. Характер умінь і навичок з синтаксису.

Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення, відокремлених та однорідних членів речення; встановлення зв'язків між частинами складного речення і тексту.

Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису: аналіз словосполучень, синтаксичний розбір речення, заміна одних синтаксичних конструкцій іншими, поширення й скорочення речень, складання речень за опорними словами, схемами, інтонаційно-смисловий розбір речень і текстів.

Використання наочності й ТЗН у процесі вивчення синтаксису. Особливості вивчення синтаксису в школах з російською (національною) мовою навчання.

Методика навчання орфографії.

Значення орфографії та її місце у шкільному курсі української мови. Завдання навчання орфографії. Природа орфографічних навичок та психологічні основи їх формування.

Короткий огляд історії й методики навчання орфографії. Основні принципи навчання орфографії: зв'язок навчання орфографії з граматикою і розвитком мовлення, роль свідомості й автоматизму у навчанні орфографії. Роль правил.

Поняття про орфограму. Класифікація орфограм. Залежність навчання орфографії від принципів українського правопису, характеру орфограм, етапів навчання, діалектних особливостей мовлення учнів.

Методика вивчення орфографічних правил. Основні прийоми навчання орфографії. Види орфографічних вправ, методика їх проведення: орфографічний розбір, різні види списування, диктанти, запис вивченого напам'ять, робота з орфографічним словником, творчі вправи та ін.

Труднощі у вивченні орфографії, шляхи їх подолання. Система роботи над орфографічними помилками. Методика виправлення, обліку й

класифікації помилок. Норми й критерії оцінювання орфографічних навичок учнів. Аналіз орфографічних помилок. Причини виникнення орфографічних помилок, способи їх запобігання. Подолання помилок інтерферуючого характеру.

Наочні й технічні засоби при вивченні орфографії, методика їх використання.

Методика навчання пунктуації

Значення пунктуації та її основи. Місце пунктуації у шкільному курсі мови. Питання про етапи (рівні) у навчання пунктуації. Завдання пунктуації.

Короткий огляд історії методики вивчення пунктуації.

Найважливіші принципи навчання пунктуації: зв'язок у навчанні пунктуації з синтаксисом, розвитком мовлення і мислення учнів, виробленням навичок виразного читання.

Поняття про пунктограму. Пунктуаційні правила, їх класифікація, методика вивчення пунктуаційних правил. Залежність навчання пунктуації від основ пунктуації, характеру пунктограм, етапів навчання.

Основні методичні прийоми навчання пунктуації. Види вправ із пунктуації, методика їх проведення: пунктуаційний розбір, інтонаційно-смисловий аналіз, робота над текстом з пропущеними розділовими знаками, самостійний добір або самостійне складання речень, та пунктуаційні правила, видозміна синтаксичних конструкцій, що зумовлює заміну розділових знаків, диктанти, творчі вправи, складання схем з певними розділовими знаками і складання речень за даними схемами, вправи з використанням технічних засобів навчання. Пунктуація суцільного тексту.

Труднощі у вивченні окремих питань пунктуації (розділові знаки при відокремлених членах речення, вставних реченнях, у безсполучникових складних конструкціях тощо), шляхи їх подолання.

Типи пунктуаційних помилок. Причини пунктуаційних помилок, їх попередження. Методика виправлення, обліку й класифікації пунктуаційних помилок. Система роботи над пунктуаційними помилками.

Методика зв'язного мовлення

Зв'язне мовлення як методичне поняття. Значення і завдання роботи з розвитку вмінь і навичок усного та писемного зв'язного мовлення. Місце занять із розвитку зв'язного мовлення у шкільному курсі мови.

Питання розвитку зв'язного мовлення в історії методичної науки.

Основні принципи методики розвитку мовлення: єдність розвитку мовлення і мислення, взаємозв'язок розвитку усного і писемного мовлення, зв'язок розвитку мовлення з вивченням граматики, орфографії, пунктуації та української літератури. Розвиток усного мовлення учнів. Основні форми роботи, методика їх проведення. Формування в учнів навичок різних видів читання у процесі вивчення шкільного курсу мови.

Види робіт з розвитку зв'язного писемного мовлення, їх значення й методика проведення: робота над текстом, тема і основна думка тексту,

смислова, граматична, структурна та інтонаційна цілість тексту, способи зв'язку речень у тексті (ланцюжковий і паралельний), композиційно-структурні особливості тексту, абзац; методика роботи над переказами (докладними, стислими, вибірковими, переказами – перекладами, творчими); формування комунікативних умінь школярів у процесі роботи над творами (уміння визначати головну думку твору, складати план, працювати над мовним оформленням твору, редагувати написане); робота над творами різних видів і стилів (твори-розповіді, твори-описи, твори-роздуми).

Перевірка творчих робіт. Прийоми виправлення, обліку і класифікації помилок. Критерії й норми оцінювання. Робота над лексичними, стилістичними та іншими помилками. Ознайомлення учнів з публіцистичним і діловим мовленням. Методика написання замітки-інформації, статті-нарису до газети та різних видів ділових паперів (адреса, лист, оголошення, розписка, доручення, заява, протокол, звіт, автобіографія тощо). Наочні й технічні засоби з розвитку мовлення, методика їх застосування.

Методика роботи зі стилістики

Завдання, зміст і місце роботи зі стилістики у 5-11-х класах. Ознайомлення учнів з функціональними стилями мовлення, стилістичними ресурсами лексики, фразеології, морфології, синтаксису. Функціонально-стилістичний підхід до вивчення мови. Основні стилістичні уміння. Методи і прийоми вивчення стилістики; спостереження над мовою взірцевих текстів різних стилів мовлення; стилістичний аналіз; стилістичний експеримент; аналіз і характеристика виражальних мовних засобів; редагування текстів; добір лексичних, морфологічних і синтаксичних синонімів; конструювання речень і текстів різних типів і стилів мовлення. Систематизація й узагальнення знань зі стилістики, одержаних у процесі вивчення різних розділів шкільного курсу мови. Елементи риторики та методика їх опрацювання.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Специфіка фольклору. Фольклористика як наука. Ліричні фольклорні жанри. Календарна обрядовість.

Походження терміна «фольклор», «широке» і «вузьке» розуміння терміна. Синкретичність, народність фольклору, його національна специфіка. Обсяг понять «фольклор України» і «український фольклор». Український фольклор як система регіональних традицій. Сільське середовище побутування фольклору. Фольклор автентичний і вторинний. Особливості побутування фольклору в міському середовищі. Специфіка фольклору (в порівнянні з художньою літературою): усність, колективність, анонімність, традиційність, варіативність, стереотипність, імпровізаційність. Фольклористика як наука, її предмет, завдання, методи, проблематика. Теорія фольклору та історія фольклору. Польова (збиральницька) і теоретична (інтерпретаційна) фольклористика. Фольклорний жанр, його визначення, ознаки. Класифікація фольклорних жанрів: провідні підходи. Система жанрів українського фольклору. Фольклорні жанри та їх класифікація. Поетика і художній метод фольклору. Мова

фольклору. Загальна характеристика календарно-обрядових і соціально-побутових пісень. Тематика, зміст, образи народних балад і дум. Історичні пісні «Зажурилась Україна», «Чи не той то хміль».

«Слово о полку Ігоревім»: образи та художня специфіка. Історична основа «Слова о полку Ігоревім». Питання часу, місця написання та авторства твору. Образи «Слова о полку Ігоревім», засоби їх характеротворення. Жанр, ритміка, зображувально-виражальні засоби. «Слово о полку Ігоревім» (1185) – найвеличніша пам'ятка літератури Київської русі. Історія відкриття та видання. Найважливіші етапи вивчення «Слова». Історична основа твору. Літописні пам'ятки про похід Ігоря Святославича. Питання про автентичність «Слова». Проблема авторства та жанру твору. Композиція твору. Образи. Патріотизм «Слова». Художні особливості твору. Художні переклади та переспіви «Слова о полку Ігоревім».

Українська література пізнього середньовіччя: джерела, система жанрів**.**

Літературна спадщина Івана Вишенського в контексті епохи.

Світогляд письменника, його особливості. Провідні твори письменника, проблема їх поширення і впливу на українську культуру. Особливості стилю послань І. Вишенського. Історична основа, проблематика, образи «Послання до єпископів».

Григорій Сковорода як видатний український філософ і письменник.

Загальна характеристика суспільно-політичних та філософських поглядів Григорія Сковороди. Художня творчість письменника як своєрідний перехідний етап від давньої до нової літератури. Вчення Сковороди про три світи. Ідея «сродної праці» як засобу досягнення людиною особистого щастя.

«Байки Харківські» як вираження суспільно-філософських та морально-етичних поглядів Григорія Сковороди: утвердження чесності, доброти, працьовитості, скромності, природного розуму, дружби людей, осуд жадоби, багатства, чинів, високих титулів «Пчела і Шершень»).

І. Котляревський як зачинатель нової української літератури. Жанрово-стильова та художня своєрідність поеми «Енеїда». Новаторство драматургії І.Котляревського. Особливості композиції та характеротворення «Наталки Полтавки». «Енеїда» – перший твір нової української літератури. Жанр твору. Сюжет «Енеїди". Образи «Енеїди» в світлі проблем позитивного героя в сатирично-гумористичному творі. Різні точки зору на стильову домінанту поеми (явище бароко, класицизму, просвітительського реалізму). Поема як енциклопедія українських старожитностей та специфічна картина суспільних взаємовідносин в Україні кінця XVIII ст.

«Наталка Полтавка». Новаторство драматурга. Соціально-побутовий характер конфлікту п'єси. Життєва основа драми. Полемічна спрямованість. Народність твору. Життєва переконливість дійових осіб, майстерність їх індивідуалізації. Художня досконаліть твору. Історико-культурне значення

драми.

Становлення нової української прози. Творчість Г. Квітки-Основ'яненка як явище просвітительського реалізму. Тематично-жанрові групи української прози Г. Квітки-Основ'яненка. Психологізм повісті «Маруся». Г.Квітка-Основ'яненко – основоположник художньої прози в новій українській літературі. Гуманістичний ідеал просвітительського реалізму в українських повістях та оповіданнях Г.Квітки-Основ'яненка. Особливості художнього методу письменника. Концепція позитивного героя.

Реалістично-сентиментальна проза Г.Квітки-Основ'яненка «Маруся». Психологізм повісті, розкриття душевного світу героїв. Певна ідеалізацій селянського побуту. Гармонія у змалюванні людських настроїв і картин природи. І.Франко про Г.Квітку-Основ'яненка як творця «людової повісті», одного «з перших того роду творців у європейських письменствах».

Періодизація творчості Т.Шевченка. Жанрово-тематичне розмаїття, стильові особливості творів раннього періоду (балади, соціально–побутові поеми, драма «Назар Стодоля»). Історична основа, актуальність проблематики поеми «Гайдамаки». Історія дослідження життя і творчості Тараса Шевченка. Становлення поета. Традиції попередньої української літератури й новаторство. Критика про перші видання творів Шевченка («Кобзар», 1840). Лірика раннього періоду, її мотиви, жанри, образи, органічний зв'язок з усною народною творчістю. Новаторство Шевченка в жанрі балади. Художня майстерність творів цього жанру. Шевченкові балади у фольклорному та світовому контексті.

Життєва основа змісту соціально-побутових поем Т.Шевченка, соціальний характер конфлікту, новий герой. Ідейно-тематичне спрямування поеми «Катерина», життєва основа сюжету. Символічний характер головного образу. Проблематика поеми «Мар'яна-черниця», своєрідність її композиції, образна система, особливості вірша.

Романтичне зображення боротьби козацтва проти турецько-татарських поневолювачів («Іван Підкова», «Гамалія»), оспівування героїки народного повстання проти польсько-шляхетського гніту («Тарасова ніч»). Історичні джерела та літературний генезис поеми «Гайдамаки». Злободенність проблематики, новизни порушеної теми. Традиції у змалюванні гайдамаків і підхід Шевченка в цьому плані. Ідейна концепція твору. Жанрова своєрідність твору, особливості його композиції, характер зображення образів-персонажів (Ярема, Залізняк, Гонта, Оксана, кобзар). Особливості стилю, вірша.

Зв'язок із суспільним життям, традиціями української драматургії перших десятиріч XIX ст. (творчість І.Котляревського, Г.Квітки-Основ'яненка). Особливості творчого методу Шевченка-драматурга. «Назар Стодоля» як історично-побутова драма. Конфлікт твору, образи дійових осіб, характер їх художнього розкриття. Особливості композиції.

Розвиток української прози середини XIX ст.: жанрово-тематичне багатство. Новаторство П.Куліша у створенні жанру історичного роману. Художній світ письменницької спадщини Пантелеймона Куліша

Біографічні відомості про автора. Особливості світогляду письменника. Хутірська філософія. Питання періодизації творчості. Прозовий доробок: тематика, жанрові різновиди, образи. Особливості жанру історичного роману Пантелеймона Куліша «Чорна рада». Вальтерскотівські традиції у творі. Образна система роману. Композиційні особливості. Жанрові модифікації малої прози письменника.

Місце реалізму в творчості письменників 40 – 60-х років XIX ст. «Народні оповідання» Марка Вовчка як якісно нове явище в українській прозі. Новаторство прози Марка Вовчка.

Питання авторства Марка Вовчка в літературознавстві. Мала проза Марка Вовчка українською мовою: специфіка оповіді, образ оповідача, художня специфіка. Марко Вовчок – продовжувачка традицій попередників (Г. Квітка-Основ'яненко, М. Гоголь, Т. Шевченко). «Народні оповідання» Марка Вовчка як якісно нове явище в українській прозі: проблематика; образ жінки-трудівниці; гнівний осуд кріпосництва. Народність художніх засобів оповідань

Твори романтично-баладного характеру, їх художні особливості. Поетика українських повістей письменниці. Жанри й тематика творів Марка Вовчка російською мовою. Творчість Марка Вовчка російською мовою, її тематично-художня специфіка. Формування принципу художнього психологізму у прозі Марка Вовчка. Значення творчості Марка Вовчка для розвитку української літератури.

Українська драматургія в середині XIX століття. М.Костомаров – зачинатель української історичної драматургії. Перші українські трагедії «Сава Чалий» і «Переяславська ніч». Особливості драматургії Пантелеймона Куліша. Драматичні твори Юрія Федьковича.

М.Костомаров – зачинатель української історичної драматургії. Перші українські трагедії «Сава Чалий» і «Переяславська ніч». Фольклорна основа драми «Сава Чалий», часове зміщення й довільне трактування історичного факту. Історизм твору «Переяславська ніч»; висунення на перший план особистої драми закоханих романтизованих героїв. Перший у новій українській літературі образ мужньої жінки-патріотки.

Особливості драматургії Пантелеймона Куліша. Драмована трилогія як відображення історіософських поглядів письменника. Значення перекладацької спадщини, літературно-критичної і видавничої діяльності письменника.

Драматичні твори Юрія Федьковича.

Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я». Основні віхи життя І. Нечуя-Левицького. Творчість письменника – новий імпульс розвитку української літератури. Загальна характеристика творчості. «Кайдашева сім'я» – соціально-побутова повість-хроніка. Реалізм твору, сучасна (вічна)

актуальність проблеми батьків і дітей. Українська ментальність, гуманістичні традиції народного побуту й моралі. Утвердження цінностей національної етики засобами комічного.

Розвиток українського роману у другій половині XIX ст.: жанрово-тематичне багатство. Новаторство Панаса Мирного у створенні жанру соціально-психологічного роману. Проблематика, жанрова своєрідність композиційно-сюжетно структура, система образів роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні».

Життєвий і творчий шлях. Суспільно-політичніта літературно-естетичні погляди. Творче продовження традицій попередників «Хіба ревуть воли, як ясла повні?..» Панаса Мирного як соціально-психологічний роман. Проза Панаса Мирного 80 – 90-х рр. XIX ст.: проблематика, ідейно-тематичне спрямування, образи.

Іван Карпенко-Карий (Іван Тобілевич). Творча біографія драматурга. Гострота сатири у п'єсі «Сто тисяч». «Хазяїн» як зразок сатиричної комедії соціального змісту. Оригінальність Івана Карпенка-Карого як комедіографа. Естетичні погляди Івана Карпенка-Карого, втілені у дилогії.

Іван Франко. Життєвий і творчий шлях митця. Світогляд, літературно-естетичні погляди. Періодизація поетичної творчості: лірика «молодечого романтизму»; поезія пророцтва й бунту; філософія «болю існування»; трансцендентність художнього слова; поезія духовної катастрофи.

Проблематика поеми «Мойсей»: реалізація мотиву неволі і виходу з неволі; паралель «стародавній Ізраїль – Україна»; художнє розкриття причини трагедії Мойсея. «Пролог» до поеми та його спрямування. Образ «цілого чоловіка» у філософських поемах Івана Франка. Проблема «вождя для народу» та її вирішення у філософських поемах Івана Франка.

Ідейно-тематичне багатство новелістики М.Коцюбинського. Поєднання реалізму та імпресіонізму в повісті «Тіні забутих предків». Багатство міфопоетичного світу в повісті «Тіні забутих предків». Творчий підхід у використанні фольклору, міфології у повісті «Тіні забутих предків».

Провідні мотиви та стильові особливості лірики Лесі Українки. Жанрово-тематичне багатство, філософська, національна та морально-етична проблематика драматургії Лесі Українки («Лісова пісня»). Утвердження ролі художнього слова як зброї у визвольній боротьбі народу. Заклик до визвольної боротьби («Contraspemspero»). Утвердження духовно багатого творчого життя людини в драмі-феєрії «Лісова пісня». Жанрові особливості, тип конфлікту драми, фольклорні джерела та образна система. Філософська ідея вірності високим ідеалам.

Філософська, феміністична, морально-етична проблематика повістей О. Кобилянської («Земля», «У неділю рано зілля копала»). Психологічна характеристика героїв. Проблематика повісті «Земля». Тема трагічного становища селянства, обездоленого і залежного від влади землі. Відповідність авторської концепції, вираженої в образній формі, історичній

правді, історичній тенденції свого часу. Філософський зміст твору «В неділю рано зілля копала». Модифікація фольклорних образів. Оригінальне психологічне трактування драматичного конфлікту народної пісні. Глибока психологізація вчинків героїв повісті; поетизація краси почуттів, піднесених до рівня високої трагедії.

Василь Стефанник. Здобутки українського експресіонізму.

Період творчих шукань. Новаторство письменника. «Камінний хрест» – психологічне розкриття теми еміграції. Історична основа твору. Сюжетно-композиційні особливості. Трагічна подія – композиційний центр новел Стефаника. Драматизм конфлікту, емоційна загостреність зображуваного. Багатозначність символічних образів. Ідея нерозривної єдності Івана Дідуха з полем, рідною землею. Останній танець Івана Дідуха перед від'їздом із села як символ трагізму і розпачу прощання з рідним краєм.

Загальна характеристика поезії П. Тичини. Поетика збірок 20-х років. Своєрідність індивідуального стилю. Зміни естетичних орієнтирів у 30-х роках.

Творчість Володимира Сосюри: патріотичні та інтимні мотиви творів поета. Щирість його ліричного самовираження. Образ України, ідея нерозривної єдності людини з рідною землею, алегоричність образів («Сад»). Патріотичний пафос поезії «Любіть Україну!».

Розвиток психологічної прози в українській літературі 1920-х рр. Жанрово-стильові особливості, проблемно-тематичне коло новелістики Григорія Косинки («За земельку», «На буряки», «Мати», «Політика», «Змовини», «У хаті Штурми»). Синтез лірико-імпресіоністичної та реалістичної манер письма. «Сибірські новели» Бориса Антоненка-Давидовича – художній документ епохи, пристрасний протест проти тоталітаризму. Валер'ян Підмогильний – майстер психологічного реалізму в українській прозі 20-х рр. XX ст. Жанрово-стильові особливості, проблемно-тематичне коло новелістики митця («Син», «Собака», «Проблема хліба», «Історія пані Ївги», «Старець», «В епідемічному бараці»). Новаторство письменника у створенні жанру проблемно-філософського роману («Місто»).

Творчість Миколи Хвильового: жанри, проблеми, стильові особливості. Життєвий і творчий шлях. Провідна роль у літературному житті 20-х років. Романтичність світобачення. Тематичне і стильове розмаїття його прози. «Я (Романтика)» – новела про добра і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і обов'язком.»

Новаторський характер драматургії Миколи Куліша. Біографічні відомості. Художні особливості творчості М. Куліша раннього періоду творчості. Інтертекстуальність як важлива риса творчості М.Куліша.

Жанрово-тематичне багатство сатиричної спадщини Остапа Вишні. Новаторство письменника у створенні жанру усмішки. Ідейно-художня своєрідність «сільських», «закордонних», «мисливських» та інших усмішок. Майстерність засобів комічного зображення дійсності.

Жанрово-тематичне розмаїття сатиричної спадщини (памфлети,

фейлетони, гуморески, оповідання, новели, пародії, нариси, мемуари). Новаторство митця у створенні жанру усмішки, її особливості: м'який гумор, влучність, дотепність, іронічність, обов'язкова присутність «всюдисущого автора» – усміхненого, іронічного, проникливого (в ліричних відступах, окремих репліках оповідача). Утвердження засобами «позитивного гумору» народної моралі, ідеалів добра. Тематичне багатство та художня довершеність усмішок Остапа Вишні (сільських, кримських, закордонних, автобіографічних, мистецьких, мисливських та ін.). Особливості індивідуального стилю творів Остапа Вишні. Провідні засоби творення комічного. Словесні, ситуаційні і словесно-ситуаційні засоби гумору.

Олександр Довженко – письменник і кінорежисер. Новаторство митця у створенні жанру кіноповісті. Актуальність національної та морально-філософської проблематики у кіноповістях «Україна в огні», «Зачарована Десна» та у «Щоденнику». Новаторство митця у створенні жанру кіноповісті. Синтез художньої літератури і засобів кіномистецтва: модифікація класичної повісті, у якій є традиційний сюжет і розкриття характерів, монтаж окремих епізодів і картин, вирішальна роль кадру, докладно описаного епізоду-картини, детальна розробка діалогу, увага до кольорів, переміщення просторових і часових площин.

Проблемно-тематичне коло «Щоденника» – своєрідного літописа історії війни, справжньої енциклопедії страждань українського народу – і водночас складного філософсько-літературного твору. Гнівне викриття тоталітаризму, державного ладу антинародного СРСР, злочинної КПРС, гнилої системи керівництва червоної армії, закріпаченого українського села. Зображення денаціоналізованого учительства, низького рівня так званої радянської культури, насильства соцреалізму над мистецтвом, свавілля над його творцями, згубні наслідки русифікації. Роздуми про національну історію, її уроки; проблеми національної самосвідомості, історичної пам'яті, виховання молоді, становища вчителя. О.Довженко – спадкоємець традицій Т.Шевченка.

Ліризм поезії Андрія Малишка. «Пісня про рушник». Відомий український поет і його пісні, що стали народними. Патріотичні почуття, найвищі духовні цінності в них. Художні засоби донесення до читача ідей патріотизму, гуманізму, історичної пам'яті.

Твори українських письменників-емігрантів. Художнє осмислення теми голодомору у творчості Уласа Самчука («Марія»), Василя Барки («Жовтий князь»). Трансформація біблійних мотивів та образів. Жанрова специфіка творів, їх стильові особливості. Роман«Марія» – трагічний життєпис українського селянства в добу тоталітаризму. Жанрові особливості твору (роман-хроніка, художня агіографія). Побудова роману в манері художнього життєпису святих і подвижників християнської церкви (агіографічний жанр). Три частини роману – хронологічне відображення основних етапів страдницького життя головної героїні – Марії («Книга про народження Марії», «Книга днів Марії», «Книга про хліб»). Філософська

система духовності українського селянства (Бог, земля, праця, рід, честь). Морально-етична проблематика.

Художнє осмислення трагедії голодомору в романі В.Барки «Жовтий князь». Життєва основа твору. Жанрова своєрідність (сімейна хроніка, роман-мартиролог). Багатоплановість і композиційні особливості роману. Основні ідейно-тематичні лінії твору: реалістичне змалювання трагедії голодомору, психічний стан людини в умовах голоду на рубежі смерті, метафізичне (духовне) пояснення буттєвих, апокаліптичних процесів у суспільстві. Трагічна доля родини Катранників.

Проза І. Багряного – художній документ тоталітарної епохи. Показ духовної незламності «багрянівської людини» в романах і повістях («Сад Гетсиманський», «Тигролови», «Огненне коло»). Художня трансформація біблійних мотивів та образів. Майстерність неоромантичної поетики творів. Автобіографічний зміст творів. Жанрово – тематичне багатство прози митця (романи: «Тигролови», «Сад Гетсиманський», «Людина біжить над прірвою», повісті: «Огненне коло», «Маруся Богуславка», «Буйний вітер». Автобіографічність, наскрізний гуманістичний пафос прозового доробку, його життєствердний мотив. Неоромантизм індивідуального стилю, образи-символи, фольклорні засоби поетики. Сильний тип української людини – головний герой прози І.Багряного. Поняття «багрянівська людина». Екзистенційна тенденція у його творах. Своєрідність стилю І.Багряного-прозаїка. Емоційно напружений, експресивний, високохудожній стиль творів митця.

Українське шістдесятництво: суспільно-естетична природа, витоки і наслідки. Національна, гуманістична та патріотична ідея та її художнє втілення у поезії В. Симоненка. Жанрово-тематичне розмаїття сатиричної спадщини митця. Синтез романтизму та неонародництва як визначальні риси світовідчуття поета. Демократизація суспільного життя у добу «хрущовської відлиги» – світоглядне підгрунтяшістдесятницького руху. Основні риси другого етапу ренесансу в українській літературі 60-х років ХХ століття. Дискусії навколо поняття «шістдесятництво» в літературознавстві. Світоглядні ідеї шістдесятників, неонародницькі тенденції в їх творчості.

Неонародницькі тенденції в поетичній творчості В.Симоненка: переконаність у суспільному призначенні літератури. Гуманістичне спрямування поезії. В.Симоненко – поет національної ідеї. Суперечливість образу України.

Іван Драч «Балада про соняшник». Невтомний шукач нового змісту і нової форми поезії. Переосмислення жанру балади. «Балада про соняшник» – поетичний роздум про суть мистецтва, процес творчості. Символічність образу соняшника, сонця. Висока вартість нетлінних скарбів людської душі – щедрості, доброти.

Дмитро Павличко «Два кольори». Основні відомості про поета, перекладача. Громадянські мотиви лірики. Образно-притчевий зріз часу, історії народу, проблеми нації, окремої людини. Пісенна лірика поета, її

популярність.

Ліна Костенко. Художнє утвердження духовних та історичних цінностей українського народу в романі «Маруся Чурай». Мужня життєва позиція Л.Костенко у «застійну» добу: відсутність конформізму, «внутрішнього цензора», будь-якої заідеологізованості.

Роман «Маруся Чурай» – енциклопедія духовного життя України ХУП століття. Історична основа та фольклорні джерела твору. Жанрово-композиційні особливості. Утвердження безсмертя українського народу та його пісні. Морально-етична проблематика твору.

Творчість Олеся Гончара як явище лірико-романтичної стильової течії у прозі 1960–1980-х років.Проблематика романів Олеся Гончара «Людина і зброя», «Собор», «Твоя зоря». Трагедія життя і таланту Григора Тютюнника у добу тоталітаризму. Художня майстерність психологічної новелістики прозаїка. Риси неореалістичного стилю. Актуальність проблематики у «малій» прозі митця.

Творчість Григора Тютюнника як явище неореалістичної прози в українській літературі ХХ ст. Продовження традицій у створенні жанру психологічної новели. Особливості «тютюнниківського» стилю.Творчий внесок Гр.Тютюнника в розвиток української психологічної новели. Жанрові особливості новелістики митця. Несправедлива критика і замовчування творів Гр. Тютюнника за «асоціальність», відсутність «актуальних проблем і героїв» у «застійний період». Поетизація кохання як найвищого злету людських почуттів («Три зозулі з поклоном»). Художня майстерність психологічної деталі та подробиці, «ліплення» героїв виключно засобами мови. Гр.Тютюнник – представник психологічного реалізму в українській прозі ХХ сторіччя. Мистецтво психологічногоаналізусвіту дитинства у творчості Григора Тютюнника.

Філософські та художні виміри «естетики страждання» Василя Стуса (збірки «Зимові дерева», «Свіча в свічаді», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Дорога болю»). Амбівалентність образу України – «рідної чужини» – в поезії В. Стуса. Трагічна доля поета в добу тоталітаризму. Огляд поетичних збірок («Птах душі», «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Дорога болю»). Внутрішня суперечливість образу України – «рідної чужини», його фольклорні та літературні джерела («На колимському морозі калина», «За літописом Самовидця», «Яка нестерпна рідна чужина», та ін.). Естетична та експресивна функція біблійних образів у ліриці В. Стуса («Господи. Гніву пречистого», «Немає Господа на цій землі» та ін.). Екзистенційна ідея «трагічного стоїцизму» в поезії В. Стуса. Образ ліричного героя: мотиви самоти, «самособоюнаповнення», «невгнутої чесності». Символіка художнього часопростору тюремної лірики («Уже Софія відструменіла», «Весь обшир мій – чотири на чотири», «Тюремних вечорів смертельні алкоголі» та ін.). Стильові особливості лірики В.Стуса: ускладнена метафорична образність, експресивність вислову, герметизм та ін.

Сучасна українська література. Історико-культурна картина літератури кінця XX – початку XXI ст. (на шляху до нового відродження). З'ява нового літературного покоління. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років, його риси. Літературні угруповання (Бу-Ба-Бу, «Нова дегенерація», «Пропала грамота», «ЛуГоСад» та ін.). Утворення АУП (Асоціації українських письменників). Література елітарна і масова. Сучасні часописи та альманахи.

Сучасна поезія. Поліфонічність ліричних голосів, присутність різних стильових тенденцій (Л. Талалай, П. Мовчан, Б. Нечерда, В. Герасим'юк, І. Іов, І. Малкович, В. Махно, О. Лишега, Н. Дзюбенко, А. Мойсієнко, І. Андрусяк та ін.). Постмодерністський калейдоскоп сучасного світу: гра зі словом, образом, «чужим» текстом тощо, стильовий і тематичний еклектизм, наскрізна іронічність. Ігор Римарук. «Різдво», «Зірка», «Обнови» Болісні роздуми про місце людини у складному сучасному світі, про важливість збереження вічних цінностей, себе в час апокаліпсису. Група Бу-Ба-Бу Юрій Андрухович. «Пісня мандрівного спудея», «Казкар», «Астролог», «Балада повернення» Віктор Неборак. «Сад», «Генезис літаючої голови», «Гра»

Олександр Ірванець. «До французького шансоньє», «Тінь великого класика» латажність, карнавальна рефлексія як своєрідний захист художньої свідомості від суспільних катаклізмів переходової доби. Підсвідоме відбиття цієї доби.

Василь Слапчук. «Місто», «Село», «Тлумачення поезії»

«Багата уява, чутлива совість і висока духовність» поета. Поетичні медитації як вияв індивідуального модерного погляду на «вічний» (традиційний) світ.

Сергій Жадан. «Музика, очерет...», «На цьому майдані...», «Тут, певно, колись було море...» Образне осмислення стоїчних, духовно наповнених відчуттів сучасної людини на тлі вихолощеного буття.

Сучасна проза: пошуковість, експериментаторство. Сучасний світ, людина у міфовізіях, відчуттях, рефлексіях, в ігровому полі авторської уяви, іронії, гротеску. Поєднання різних стильових тенденцій, конкретики сучасного життя з універсальністю часопростору (проза Ю. Андруховича, О. Ульяненка, В. Медведя, Є. Пашковського, Ю. Іздрика, В. Діброви, Є. Кононенко, С. Процюка, Ю. Гудзя та ін.)

Галина Пагутяк. «Ранок без вечора», «Потрапити в сад», «Душа метелика» Узагальнююча візія сучасного світу в новелах письменниці. Впевнений наголос на духовності, внутрішніх гуманних потенціях людини. Витончена, прихована гра уяви, фантазії зі звичними, буденними епізодами як модерністичне розгортання наскрізної метафори. Притчевість, філософічність новелістики письменниці.

Оксана Забужко. «Казка про калинову сопілку»

Вічні філософські категорії життя і смерті, добра і зла, любові й ненависті крізь призму оновленого міфу про двох сестер, втіленому в українській народній казці «Про вбиту сестру і калинову сопілку».

Тарас Прохасько. «Від чуття при сутності» (фрагмент) Відчуття життя, буттєвої присутності як об'єкт художнього відтворення. Філософія часу, миті, вічності. Ідея самотності як блага існування особистості.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Методика викладання української літератури як наукова дисципліна та навчальний предмет. Шляхи розвитку методики викладання української літератури

Місце курсу методики викладання української літератури в загальноосвітньої школі в системі підготовки вчителів-словесників, його об'єкт, предмет, зміст та значення. Структура дисципліни (історія, теорія та практика), їх взаємозв'язок.

Завдання методики викладання української літератури в загальноосвітньої школі. Досягнення високої ефективності навчально-виховного процесу в школі. Посилення ідейно-виховного впливу літератури як виду мистецтва. Удосконалення методів викладання, запровадження нових ефективних методів, методичних прийомів і засобів навчання. Комплексна система керівництва позакласним читанням учнів.

Зв'язок методики викладання української літератури з іншими науками. Зв'язок методики літератури з літературознавчими дисциплінами: історією літератури, теорією літератури, літературною критикою; педагогікою, психологією, тестологією, методикою викладання української мови, методикою викладання зарубіжної літератури, зарубіжними літературами, мовознавством, естетикою, етикою, історією, соціологією, мистецтвами та ін. Філософія як методологічна основа методики викладання української літератури.

Методи наукового дослідження. Школа як експериментальна база методики літератури. Емпіричний аналіз. Методи цілеспрямованого спостереження, масового усного й письмового опитування. Педагогічний експеримент.

З історії викладання словесності у старій школі (до 1917 р.). Шкільна освіта в період миколаївської реакції. Вплив філософії та освітньої діяльності Г. С. Сковороди, думок провідних діячів мистецтва XIX ст. Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка, Х. Д. Алчевської на становлення методики викладання української літератури.

Викладання літератури в середній школі першого десятиліття XX ст. Розвиток методики літератури в радянський період. Періодизація історії нової методики викладання літератури В. В. Голубковим. Перші спроби систематизації курсу МВУЛ. «Порадник по соціальному вихованню дітей» (1921 р.) як перша спроба визначити обсяг знань учнів з літератури. Критика комплексної системи навчання, «Метод проектів», Дальтон-план та інші

прожекторські нововведення, їх негативний вплив на навчання. Всеросійська конференція вчителів-словесників 1928 р. Методичні пошуки 30-х років. Питання вивчення художніх творів учнями у працях О. Дорошкевича, А. П. Машкіна, О. І. Білецького. Створення стабільних програм та підручників.

Діяльність Т. Ф. Бугайко як вчителя та видатного методиста. Активізація методичної думки в післявоєнний період. Праці П. К. Волинського, М. І. Кудряшова, Г. О. Гуковського, М. О. Корста, Л. І. Тимофеєва, В. А. Никольського, О. Р. Мазуркевича, К. М. Сторчака, П. Г. Моринця, Г. М. Литвиненка, К. П. Фролової, В. В. Лазаревського.

Стан і шляхи розвитку сучасної методики викладання української літератури.

Внесок у розвиток сучасної методики О. М. Бандури, Е. О. Шаповалової, Н. И. Волошиної, Б. І. Степанишина, Г. Л. Токмань, А. Л. Ситченко, В. І. Шуляра. Вузівські підручники Є. А. Пасічника, В. Я. Неділька. Наукова періодика методичного спрямування. Поширення передового педагогічного досвіду. Джерела та перспективи розвитку методичної думки.

Зміст і структура шкільного курсу української літератури. Навчально-виховні завдання вивчення української літератури в середній школі.

Основні принципи побудови курсу літературної освіти учнів. Система літературної освіти, чотири рівні її структури: пояснювальне читання в 1 – 4 кл., тематичний принцип побудови курсу в 5 – 7 кл., пропедевтичний у 8-му кл., послідовний історико-літературний курсу 9 – 11 кл. Етапи літературної освіти у 12-річній школі.

Завдання літературної освіти як навчально-виховний комплекс. Вирішення завдань засобами художніх творів на уроках, позакласних та позашкільних заняттях.

Концептуальне, нормативно-правове та науково-методичне забезпечення вивчення української літератури в школі

Програми з української літератури - державний документ, що визначає зміст, обсяг і структуру літературного курсу в кожному класі. Підручник як основний навчальний посібник для учнів. Хрестоматія з української літератури. Інші документи та методичні посібники.

Види планування роботи вчителя-словесника

Календарне планування – розподіл програмового матеріалу за уроками, вимоги до оформлення цього документу. Тематичне планування - планування вивчення окремої теми. Календарно-тематичне планування.

Вимоги до оформлення розгорнутого плану-конспекту уроку. Використання комплексних карток.

Учитель та його професійні навички. Вивчення, узагальнення та поширення передового досвіду вчителя літератури

Професійні якості вчителя-словесника, його роль у системі літературної освіти школярів. Критерії ефективності роботи вчителя літератури, його якості та професійні уміння, глибина знань. Мовна культура, види діяльності (дослідницька, конструкторська, організаторська, комунікативна). Проблеми педагогічного спілкування вчителя та учнів. Психологічні якості вчителя, необхідні для викладання літератури: інтелектуалізм, розвиненість емоційної сфери та комунікативних можливостей, здатність до емпатії, демократизм у спілкуванні, екзистенційне сприйняття світу, повага до особистості учня тощо. Основні рівні професійної підготовленості словесника: філософсько-методологічний – засвоєння світоглядних концепцій, які вироблені людською думкою, уміння їх застосовувати з метою осмислення духовних, мистецьких та інших проблем; культурологічний – усвідомлення глобальних проблем світової і вітчизняної культури, тенденцій та шляхів їх розвитку, художньо-естетичної багатогранності і різноплановості; літературознавчий – розуміння місця літератури в загальнокультурних процесах, її специфіки як мистецтва слова, засвоєння художнього, літературно-критичного, літературно-теоретичного комплексу знань, які сформовані в процесі духовного становлення людства; психолого-педагогічний – знання психологічних закономірностей розвитку дитини, вікових особливостей сприйняття нею літератури, уміння використовувати мистецтво слова як засіб навчального і виховного впливу, формувати з його допомогою духовні якості школярів; методичний – оволодіння сумарною кількістю знань, умінь і навичок, які допомагають організовувати процес викладання літератури, засвоєння учнями словесності, здатність їх застосовувати на практиці. Учителі-новатори як взірець педагогічної майстерності. Педагогічний досвід учителів-практиків і його роль у підвищенні професійної майстерності.

Критерії оцінювання педагогічного досвіду. Етапи вивчення й узагальнення передового досвіду. Методика вивчення та поширення досвіду.

Підвищення кваліфікації вчителів-словесників, їх самоосвіта

Підвищення кваліфікації вчителів-словесників. Види самоосвіти. Вимоги до змісту самоосвіти вчителя-словесника.

Поняття про метод навчання та методичний прийом. Проблема класифікації методів.

Поняття про метод навчання та методичний прийом. Проблематика класифікації методів. Навчальні методи в науці й у шкільній практиці. Класифікація методів за І. Я. Лернером і І. М. Скаткіним (за характером і рівнем пізнавальної діяльності учнів).

Врахування особливостей вивчення літератури М. Кудряшовим, його система класифікації. Класифікації за Т. Ф. Бугайко, О. Р. Мазуркевичем, В. В. Голубковим, Б. І. Степанишиним.

Основні методи та прийоми викладання літератури в школі: лекція, бесіда, самостійна робота

Лекція, слово вчителя, усне повідомлення та їх властивості. Педагогічна суть методу. Вступна, настановча, оглядова лекції, лекція-розповідь, лекція-уявна літературна мандрівка, асоціативна, підсумкова лекції. Позитивні сторони лекції: велика навчально-інформативна спроможність, економність у часі, прогнозованість ходу і змісту, ефективність в умовах викладу об'ємного, складного і малодоступного матеріалу. Основні вимоги до шкільної лекції. Характер взаємодії вчителя та учнів під час лекції. Можливі негативні сторони лекції: схильність до пасивності з боку школярів, гальмування зворотного зв'язку між вчителем та учнями, утруднення диференційованого підходу. Засоби активізації пізнавальної активності учнів під час сприймання лекції: яскравий фактаж, лекторська майстерність вчителя, нестандартність викладу, проблемність, поєднання наукових матеріалів з художніми (фрагментами фольклорних та літературних творів, живописом, музикою тощо). Введення до, структури лекції елементів бесіди, самостійної роботи, програвання, ілюстрування, демонстрування та ін.

Метод бесіди. Педагогічна суть методу бесіди, його мета. Вимоги до підготовки до проведення бесіди. Репродуктивна й евристична, вступна, підсумкова, порівнювальна, завершальна (узагальнююча) бесіди. Переваги й недоліки методу: високий ступінь активізації школярів; неповна прогнозованість розвитку; неефективність в умовах відсутності первинних знань; неекономність у часі.

Метод самостійної роботи. Педагогічна суть методу, роль вчителя. Види й форми самостійної роботи, її ступені (за Б. І. Степанишиним). Рівні методу. Метод самостійної роботи як засіб диференційного підходу до навчання учнів. Переваги й недоліки методу самостійної роботи: розвиток самостійності учнів, практичних умінь і навичок; недостатня передбачуваність результатів, низький ступінь контрольованості діяльності школярів під час виконання, певний розрив між результатами роботи учнів з різними пізнавальними можливостями.

Основні методи та прийоми викладання літератури в школі: репродуктивний, евристичний, дослідницький. Вибір методу вчителем

Педагогічна суть репродуктивного, евристичного, дослідницького методів і методу творчого читання. Методичні прийоми та види навчальної діяльності учнів в яких реалізуються репродуктивний, евристичний, дослідницький методи та метод творчого читання.

Вплив на вибір методу вчителем таких чинників як характер виучуваного матеріалу, дидактичні завдання уроку, вікові особливості та пізнавальні можливості учнів, бюджет часу тощо

Проблемний підхід до вивчення літератури

Обґрунтування питання проблемності в навчанні в працях вітчизняних та зарубіжних педагогів. Поняття про проблемну , ситуацію, проблемне запитання. Типи проблемних запитань за Г. Л. Токмань. Троїста функція

проблемної ситуації. Шляхи створення проблемних ситуацій. Рівні й форми виявлення проблемності в навчанні.

Методичні проблеми застосування наочності та ТЗН на уроках української літератури

Місце і роль наочності в процесі літературної освіти учнів. Наочність як один з важливих принципів навчання. Доцільність використання наочності та ТЗН: поглиблення знань дітей, підсилення емоційних вражень школярів, раціональна мінімалізація їх присутності на уроках, підпорядкованість дидактичним завданням, розвиток відтворюючої та творчої уяви.

Види наочності, вимоги до неї та методика її використання. Місце наочності на уроках літератури. Наочність предметна й образна, словесно-образна, умовно-схематична зображувальна, динамічна синтетична. Виготовлення наочності учнями. Умови інтенсивного та результативного використання ТЗН і наочності.

Література й образотворче мистецтво. Мета та особливості методики використання картин та ілюстрацій на уроках літератури.

Особливості використання ТЗН. Переваги й недоліки використання ТЗН. Екранні, звукові, аудіовізуальні ТЗН. Ефективність використання екранних посібників. Навчальні, науково-популярні фільми як джерело нових знань і як засіб ілюстрації й конкретизації вивченого матеріалу. Фільми-екранізації на уроках літератури. Методика використання навчальних телепередач. Статичні екранні посібники. Діафільми. Значення художнього читання майстрами слова творів, листів, спогадів, щоденників та ін. Для поглиблення знань та формування естетичних смаків та морально-етичних ідеалів учнів.

Шкільний літературний кабінет

Навчальний кабінет літератури, його обладнання та принципи роботи. Ефективність уроку в кабінеті літератури. Наукова організація праці вчителя та учнів у кабінеті літератури. Облік навчальних посібників, підбір ілюстративного матеріалу, виготовлення тематичних папок та інше. План роботи кабінету. Самостійна робота учнів у кабінеті літератури(робота з довідковою літературою, періодичними виданнями, допомога у виготовленні дидактичного матеріалу та ін.) Бібліографічна робота кабінету літератури.

Своєрідність літератури як шкільного предмету. Сучасний урок української літератури, його типи та специфіка

Багатофункціональність, інтегральність призначення уроків літератури. Пізнавальне, виховне й розвиваюче значення літератури. Формування в учнів уявлення про специфіку словесного мистецтва. Літературний твір як вид мистецтва й об'єкт літературознавчої науки. Розвиток усного й писемного мовлення, творчої уяви, образного мислення, емоційної пам'яті, пізнавальних сил школярів. Асоціативність як одна з найважливіших особливостей літератури й пов'язані з цим навчально-виховні можливості уроків літератури.

Специфіка та ефективність сучасного уроку літератури. Форми вивчання літератури: класно-урочні, факультативні, позакласні та позашкільні. Урок літератури як найефективніша форма літературного розвитку школярів. Характеристика сучасного уроку літератури, його особливості та вимоги до нього.

Мотиваційне забезпечення уроку літератури. Поняття про мотиваційне забезпечення уроку літератури. Врахування потреб як своєрідного регулятора творчої активності учнів. Найважливіші потреби, які необхідно розвивати у дітей: потреба в самоствердженні і самовираженні, потреба в пізнанні, потреба знати, потреба вміти. Потреби в самореалізації особистості, які породжують потребу в діяльності. Формування позитивної мотивації на уроках літератури. Система взаємодіючих факторів, що стимулюють потреби дітей в самореалізації особистості.

Проблема типології уроків літератури. Визначення типу уроку відповідно до його дидактичної мети, форм та методів роботи, змісту й характеру матеріалу, що вивчається, рівнів пізнавальної активності тощо. Класифікація типів уроків за В. О. Онищуком, В. Я. Нєдільком та Є. А. Пасічником. Критерії оцінки уроку літератури, схема аналізу уроку.

Структура та методика уроку літератури

Урок як діалектична єдність двох видів діяльності: вчителя та учнів. Структура традиційного чотириелементного уроку, особливості кожного з елементів, їх мета й методика (перевірка вивченого матеріалу; вивчення нового матеріалу; закріплення вивченого й підсумки; повідомлення домашнього завдання).

Місце в системі уроків, педагогічна мета уроків повторювання та узагальнення знань. Фронтальна бесіда, оглядова лекція та метод самостійної роботи – найефективніші методи на цих уроках.

Особливості структури уроків розвитку зв'язного мовлення в залежності від їх навчальної мети й характеру.

Залежність загального розвитку, естетичних критеріїв учнів, їх смаків і моральних якостей від того, що вони читають. Методика вивчення читацьких інтересів і літературних запитів дітей, форми рекомендації книжки учням, керівництво процесом читання. Типи уроків позакласного читання: урок рекомендації книжок, урок бесіда за конкретним твором, уроки-конкурси, конференції, композиції, вікторини, диспути, семінари. Зміст та структура уроків позакласного читання, форми роботи ефективні на цих уроках, їх мета. Принципи організації позакласного читання учнів. Уроки літератури рідного краю.

Специфіка та методика організації й проведення уроків нетрадиційної форми.

Система розвитку зв'язного мовлення учнів на уроках літератури. Особливості структури уроків підготовки до написання творів різних типів

Джерела та основні прийоми розвитку усного та писемного мовлення учнів. Значення формування в учнів умінь і навичок усного та писемного зв'язного мовлення. Підготовка до різних видів творчих робіт, написання й редагування їх, робота над допущеними помилками. Формування в учнів понять про текст, засоби його організації, функціональні стилі, типи мовленню. Творчі письмові роботи як завершальний етап вивчення життєвого і творчого шляху письменників, окремих розділів програми. Творчий плагіат учнів як психолого-педагогічна проблема. Значення творчих робіт у формуванні теоретико-літературних понять, у виявленні рівня грамотності учнів, загальних та індивідуальних особливостей сприймання ними художньої літератури в цілому. Словникова робота у системі розвитку зв'язного усного та писемного мовлення.

Проблема класифікації письмових робіт з літератури. Питання підходу до творчих письмових робіт учнів в історії школи. Класифікація письмових творчих робіт учнів В. В. Голубковим, Т. Ф. Бугайко, Ф. Ф. Бугайком, В. Я. Нєдільком, Є. А. Пасічником. Твори класні та домашні, навчальні (тренувальні) та контрольні. Класифікація творів за тематикою і педагогічними цілями, за об'ємом, за формою. Вимоги до учнівських творчих робіт.

Система письмових робіт з літератури, її складники. Особливості письмових робіт учнів середніх класів. Перекази, твори з досвіду, твори за малюнком, твори типу індивідуальної характеристики персонажів. Освітньо-виховне значення письмових творів у 9-11 кл. Найпоширеніші види робіт: виклад за сюжетом літературного твору; твір типу характеристики персонажів; літературознавчий аналіз окремого художнього твору; твір узагальненого плану на літературознавчу тему; власне творчі роботи учнів (нарис, оповідання, вірш, байка); твір публіцистичного характеру; рецензії та анотації художніх творів; реферати учнів; доповіді та інші – методика їх підготовки та проведення. Письмові твори в системі факультативних занять.

Перевірка й оцінювання письмових робіт з літератури. Методика аналізу письмових творів. Загальна характеристика творів вчителем, індивідуальна робота з учнями, взаємоперевірка та взаєморецензування творчих робіт учнями. Норми оцінювання робіт.

Навчальні твори. Особливості структури та методики уроку підготовки учнів до написання твору. Тренувальні вправи для

підготовки учнів до написання творів логічного типу. Тлумачення змісту теми письмової роботи, добір епіграфів; актуалізація опорних знань школярів про вид та структуру письмової роботи, яка буде виконуватися, складання та вдосконалення плану; проблеми, порушені темою твору; обговорення кожної частини творчої роботи; запитання-відповіді школярів до літературного тексту як тренувальна вправа перед написанням твору; добір цитат та тлумачення їх змісту; повторне перечитування та коментування тих епізодів художнього твору, які в першу чергу стануть матеріалом для осмислення в письмовій роботі; аналіз літературно-

критичних праць, суголосних із темами учнівських письмових робіт, складання твору в усній формі; його виголошення обговорення та вдосконалення; робота з чернетками, написання відредагованого варіанту твору.

Підготовка учнів до написання творів художнього типу. Ознайомлення учнів із жанровими особливостями художнього твору, що буде створюватися; актуалізація знань дітей про жанрові особливості; написання творів за поданим початком, кінцівкою або серединою, на основі запропонованого плану; придумування вставних фрагментів до відомих фольклорних або літературних творів; виявлення структурних схем відомих літературних текстів, написання власних творів на їх основі.

Створення вчителем пам'яток для написання різних видів творчих письмових робіт.

Роль і завдання позакласної роботи в процесі літературної освіти учнів загальноосвітньої школи. Організація позакласної роботи з літератури

Роль і завдання позакласної роботи з літератури в загальноосвітній школі. Комплексна мета позакласної роботи з літератури: удосконалення розумових сил учнів, сприяння розвитку їх здібностей, раціональне використання дозвілля дітей, вироблення у них твердих переконань та активної життєвої позиції, здійснення естетичного виховання учнів. Найпоширеніші форми позакласної роботи: літературні гуртки різних видів; позакласне читання учнів; шкільна літературна преса; колективне відвідування кінотеатру; літературні екскурсії і походи; індивідуальна робота з учнями; шкільні літературні товариства, клуби, студії; тижні літератури; тематичні вечори, конференції, диспути; творчо-пошукова робота.

Гуртки різних видів (виразного читання, етнографічно-фольклорний, літературознавчий, драматичний, творчий, юних журналістів) як найпоширеніша та найефективніша форма позакласної роботи, їх мета, напрямки роботи, особливості планування роботи. Організація позакласного читання учнями художніх творів, додаткових джерел літератури. Методика

організації і проведення літературних тижнів у школі. Роль шкільної літературної преси у позакласній роботі з літератури. Колективне відвідування театрів, перегляд фільмів – важливі заходи загальнокультурного та естетичного розвитку учнів. Поєднання літературних екскурсій з краєзнавчою роботою.

Факультативні заняття як специфічна форма літературної освіти, педагогічна мета, пізнавально-виховна, профорієнтаційна спрямованість. Наближення методики факультативних занять до методики викладання літератури у вищих навчальних закладах, спільність і відмінність у вивченні основного курсу літератури. Характеристика методів проведення факультативних занять: лекція, семінарські заняття, самостійна аналітична робота учнів над художніми творами (учнівські доповіді, повідомлення та реферати, самостійне ознайомлення учнів з текстом художнього твору та

його аналіз, опрацювання літературно-критичних джерел), практичні заняття (колективні спостереження над художньою формою твору, дослідження образотворчих засобів, опрацювання теоретико-літературних проблем тощо); самостійне дослідження літературознавчої проблеми.

Підсумкові комбіновані заняття (наукові учнівські конференції, літературні вечори). Принципи диференціації навчального процесу та особливості індивідуальної роботи з

учнями в процесі факультативних занять. Планування позакласної роботи.

Позакласна та позашкільна робота з літератури як єдиний освітньо-виховний комплекс.

Стисла характеристика основних етапів текстуального вивчення художнього твору

Чотири етапи опрацювання окремого художнього твору. Підготовка учнів до сприймання твору. Психологічні основи етапу підготовки до сприймання. Інтелектуальна готовність та емоційний настрій учнів, способи їх забезпечення. Мотивація інтересу дітей до літературного матеріалу. Значення і форми проведення вступних занять. Вступні уроки. Види діяльності на етапі підготовки: актуалізація опорних знань учнів з історії та теорії літератури., інших навчальних дисциплін, про суспільно-політичні, духовно-культурні, морально-етичні проблеми, звернення до особистого досвіду школярів; озвучення інформації про історію написання, публікування, сценічну історію, літературні традиції, що впливали на митця, історичні обставини появи твору; пояснення незрозумілих для учнів моментів: значень суб'єктивно нових для них слів, важких для тлумачення словесних конструкцій, художньо-естетичних та філософських систем, застосованих автором; суспільно-політичних та історичних реалій, змальованих у тексті;

особливостей творчості; постановка проблемних завдань для дослідження сюжетно-композиційної, образної, мовностилістичної, проблемно-тематичної, ідейної, жанрово-родової структури тексту; залучення документально-публіцистичних, літературно-критичних, біографічних та інших джерел; використання творів різних видів мистецтва; проведення екскурсій до літературних, історико-краєзнавчих музеїв, бібліотек, місць, змальованих письменником у творі; зустрічі з письменниками, літературними критиками, діячами театру та кіно, свідками, картин життя зображених у творі; виконання письмових робіт.

Психологічний процес вивчення літератури, загальні закономірності. Динаміка естетичного розвитку учнів засобами художнього слова. Основні етапи літературного розвитку школярів: молодший і старший підлітковий вік, рання юність. Сприймання літератури та життєвий досвід, вікові особливості школярів. Роль уяви в інтелектуальному та емоційному освоєнні твору, умови, що забезпечують відтворюючу уяву та сприяють розвитку творчої уяви.

Закономірності формування художніх запитів, зумовлені соціальними, національними й зональними факторами. Важливість інтенсифікації художнього сприймання, творчого, активного характеру засвоєння явищ літератури.

Читання твору та його види: перше й повторне читання, мовчазне й голосне, класне й домашнє, вибіркове і суцільне, коментоване, виразне, в особах, колективні декламації, читання напам'ять. Місце виразного читання у засвоєнні змісту та під час аналізу творів, у розвитку мовлення.

Аналіз художнього твору. Аналіз художнього твору, форми, методи, прийоми його проведення. Особливості аналізу художніх творів у системі оглядового вивчення творчості письменника. Методичні прийоми з'ясування оглядових тем. Структура уроків вивчення оглядових тем.

Підсумкові заняття як завершальний етап вивчення твору чи творчості письменника. Мета і методичні форми роботи: бесіда про значення твору письменника, традиції і новаторство, літературний монтаж, літературні ігри, конкурси, вікторини як ефективні засоби проведення підсумкових занять. Особливості методики підсумкових оглядів.

Вивчення особистості письменника

Принципи вивчення біографії. Ступінь повноти біографічного матеріалу, який вивчається на уроках у 5-12 кл. Принципи вивчення біографії. Типові недоліки у вивченні життєпису письменників.

Джерела вивчення особистості письменника. Джерела вивчення біографії: художні твори автора, його листування,

щоденники, спогади сучасників, автобіографії, мемуари, твори історико-біографічного характеру, народні перекази та легенди, монографічні методичні посібники, критичні статті, альбоми, літературні плакати.

Форми і методи вивчення біографії. Лекції (монологічний виклад і монологічна розповідь), підготовка учнівських рефератів, самостійне читання книг про письменника; уроки, проведені в музеях; заочні (уявні) екскурсії, різноманітні самостійні завдання.

Принципи, прийоми, шляхи шкільного аналізу художнього твору. Методичні прийоми та форми роботи над образом-персонажем

Принципи аналізу. Питання ролі й місця аналізу художнього тексту в системі вивчення літератури в працях літературознавців і методистів. Розкриття особливості творчого почерку, творчої манери кожного письменника - одне з найважливіших завдань аналізу. Принципи аналізу твору: вимога розглядати твір у єдності змісту й форми; принцип історичного підходу; принцип єдності змісту й почуття; дидактичні принципи навчання.

Про історико-генетичний та історико-функціональний підхід до вивчення твору (за Є. А. Пасічником). Широта й багатогранність художніх узагальнень, що дає можливість

глибоко розкрити неперехідний зміст художньої літератури, який переростає рамки конкретної історичної епохи. Зміна звучання художніх

образів у рамках конкретної історичної епохи. Взаємозв'язок історико-генетичного та історико-функціонального аспектів аналізу твору.

Прийоми аналізу літературного твору. Дві групи прийомів: ті, що допомагають осягнути авторську позицію в літературному творі й ті, що спрямовані на виявлення й активізацію співтворчості читача. Повторне перечитування; прийоми, що ґрунтуються на принципі зіставлення елементів художньої структури одного і того ж твору; зіставлення творів, близьких за характером, сюжетом, образними системами, проблематикою і т.п.; зіставлення змісту твору з життєвими фактами, які покладені в його основу; зіставлення фактів художніх творів із фактами нашої дійсності. Три етапи розкриття ідейно-художнього змісту літературного твору. Зіставлення художнього твору з картинами, ілюстраціями, скульптурними зображеннями, музичними творами. Зіставлення з особистим досвідом.

Прийоми аналізу, які ґрунтуються на перекладі художніх образів на мову інших мистецтв: словесне малювання, складення кіносценарію, інсценування твору та інші.

Проблема шляхів аналізу в літературознавчій та методичній науках. Поняття про шлях аналізу. Шляхи аналізу в шкільній практиці: подієвий, пообразний, проблемно-тематичний, проблемно-стильовий, цілісний, композиційний, компаративний. Чинники, що впливають на вибір шляху аналізу.

Індивідуальна характеристика героїв. Літературознавча та морально-етична оцінка образів-персонажів. Шляхи аналізу персонажів: на основі літературознавчої схеми дослідження героїв; за рисами їх внутрішнього світу; за розвитком сюжету або зовнішньої композиції; на основі окремих фрагментів твору; в контексті з проблематикою твору; крізь призму жанрово-родової специфіки тексту, морально-етичних, суспільно-політичних, ментальних, філософських та інших категорій; на основі ключових мовних деталей як засобів характеротворення.

Прийоми роботи з образами-персонажами: дослідження засобів творення персонажів (мови, вчинків, стосунків між персонажами, позасюжетних елементів та ін.); виявлення авторського ставлення до героя; зіставлення поведінки, мови, роздумів, почуттів героя, його портретних характеристик у різних епізодах; зіставлення літературних героїв з їх прототипами; порівняльна характеристика персонажів у рамках одного твору; зіставлення героїв із творів різних письменників української та зарубіжної літератур; порівняння образів-персонажів з їх втіленням в інших видах мистецтва; створення учнями ілюстрацій до образів-персонажів. Використання дитячих малюнків під час аналізу дійових осіб; з'ясування художньої ролі персонажа в тексті; визначення художнього надзавдання героя; виявлення центрального персонажа в тексті; „сповідь героя", „інтерв'ювання героя", підготовка та проведення читання в ролях; простеження етапів розвитку характеру персонажа, дослідження головних періодів життєвого шляху персонажа.; активізація особистого ставлення

школярів до образів-персонажів, осмислення педагогічної функції героя; використання суджень критиків під час аналізу образів-персонажів; складання плану характеристики образу-персонажу та підготовка зв'язної розповіді про героя; підбір цитат, складання цитатного плану характеристики образу-персонажа; письмові роботи аналітичного характеру під час аналізу образів-персонажів; виявлення типового в образах-персонажах; типологічні зіставлення окремих героїв; співвіднесення внутрішнього світу літературного героя з психологією нації, прошарку, типу людей чи художніх героїв; оцінка героя як психологічного чи художнього еталона, осмислення надчасового значення образів-типів, типологічне моделювання в рамках одного або декількох творів, аналіз вічних образів. Порівняльна характеристика образів-персонажів: спільне та відмінне. Групова характеристика героїв. Аналіз системи персонажів. Особливості вивчення образів-персонажів у середніх та старших класах.

Вивчення мови художнього твору. Методичні проблеми вивчення стилю письменника.

Практичні спостереження дітей – як основний шлях вивчення мови художнього твору. Особливості аналізу мови художнього твору в різних класах. Мова художнього твору як засіб творення образів-персонажів. Залежність художності твору від всієї системи слів і висловів, синтаксичних особливостей, характеру авторської інтонації. Розмежування мови автора й мови дійових осіб у творі. Дослідження художнього твору крізь призму мовно-образних деталей. Мегаобразний та структурно-стильовий аналіз. Принципи аналізу мовної тканини твору. Прийоми опрацювання художньої мови: аналіз мови в процесі виразного читання; лексичний, фразеологічний коментар до твору або його фрагментів; робота зі словниками на уроках літератури; визначення асоціативно-смислового комплексу мовного образу; аналіз смислового навантаження мовних засобів, виявлення підтексту; заміна учнями образних зворотів, взятих з літературного твору, звичайними мовними конструкціями; зіставлення різних мовних редакцій текстів, зіставлення мовно-художніх засобів літературних творів та засобів живопису, музики; «редагування» мови авторського тексту; стилістичний експеримент О. Пєшковського; спостереження за використанням автором лексичних пластів;

дослідження синонімічних рядів у художньому тексті; складання синонімічних рядів до мовних зворотів автора; виявлення фонічної та метричної структури тексту, зіставлення художнього мовлення різних письменників; укладення словників авторських художніх висловів; письмові роботи аналітичного характеру для поглибленого вивчення мовної своєрідності творчості автора; відбір школярами мовно-художніх зворотів для використання у письмових роботах; різні види класифікацій мовних засобів (в окремо взятому фрагменті, у творі або творчості або різних засобів). Методика «повільного читання» – основний напрямок вивчення мови художнього твору на уроках літератури.

Теоретичні засади вивчення стилю письменника. Важливість усвідомлення найхарактерніших особливостей творчого почерку письменника. Труднощі, які зустрічаються в методичній практиці під час опрацювання школярами поняття „індивідуальний стиль письменника", їх подолання. Методичні прийоми роботи над стилем письменника: виявлення чинників формування стилю окремого автора; з'ясування особливостей літературних течій і напрямків та їх впливу на індивідуальний стиль митця; зіставлення особливостей різних творів різних письменників; виразне читання та переказування епізодів, у яких найбільш яскраво проявлена мовна оригінальність стилю автора; простеження стильової еволюції в рамках індивідуального стилю автора; зіставлення особливостей літературного стилю письменника із стилем художників інших видів мистецтва.

Педагогічної технології та їх співвідношення з методикою викладання літератури. Поняття про інноваційні педагогічні технології.

Технологізація навчання на сучасному етапі розвитку української освіти. Інновація в освіті як результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем. Співвідношення понять «освітня технологія» і «педагогічна технологія»; «методика викладання літератури» і «педагогічна технологія». Структура педагогічної технології.

Інноваційні системи навчання та перспективи їх застосування в шкільному курсі літератури

Проблема класифікації педагогічних технологій. Сутність, основні переваги, недоліки, ефективність, класифікація інтерактивних технологій. Сутність, основні переваги, ефективність, класифікація проектної технології. Методика виконання проектів. Сутність, педагогічні завдання, основні переваги, основні недоліки, ефективність, класифікація інформаційної технології. Можливості комп'ютера на різних етапах уроку. Провідні ідеї системи особистісно зорієнтованого вивчення літератури як людинотворчого предмета Є. Ільїна, особистісно зорієнтованого навчання І. Якиманської, А. Плигіна. Концептуальні засади технології розвиваючого навчання Д. Ельконіна і В. Давидова. Екзистенціально-діалогічна концепція методики викладання української літератури Г. Токмань. Концептуальні засади технології інтелектуальної діяльності учнів. Інформаційна технологія на уроках літератури: сутність, педагогічні завдання інформаційної технології навчання. Функції комп'ютера у навчанні. Основні переваги та недоліки інформаційної технології навчання на уроках літератури. Ефективність інформаційної технології. Правила поєднання слова вчителя та комп'ютера. Класифікація інформаційних технологій. Можливості комп'ютера на різних етапах уроку. Застосування Інтернет-технологій у процесі літературної освіти учнів. Дидактичні можливості, властивості та функції мережі Інтернет, її віщальні, інтерактивні та пошукові послуги. Особливості методики використання послуг мережі Інтернет у процесі літературної освіти учнів.

Епічні твори в шкільному вивченні

Оповідання, літературні казки, повісті, романи, новели, памфлети та інші жанри епічного роду літератури в чинних шкільних програмах. Особливості методики вивчення епічних творів. Робота над епізодом епічного твору. Аналіз окремого епізоду та взаємодія його з іншими як основа усвідомлення сюжету й композиції твору. Етапи роботи над епізодом. Складання плану епічного твору. Роль складання плану в засвоєнні предметного змісту епічного твору. Звичайний, цитатний і комбінований плани; простий і складний план, плани переказу сюжету чи окремих його епізодів. Методичні прийоми, що сприяють удосконаленню навичок складання плану. Переказ твору та його види. Переказ як один із засобів посилення уваги учнів до змісту і форми художнього твору. Близький до тексту (детальний), стислий, творчий перекази та переказ-витяг. Усне малювання. Колективне складання уявних словесних ілюстрацій, картин до епізодів твору, створення учнями малюнків на основі тексту і їх аналіз. Складання кіносценарію. «Складання кіносценарію» як методичний прийом, який допомагає проникнути в художній текст, сприяє розвитку в учнів відтворюючої уяви, засіб осмислення особливостей мови кіномистецтва. Основні етапи «складання кіносценарію», його письмове оформлення. Інсценізація твору. Інсценізація творів різних жанрів як ефективна форма роботи, що розвиває творче бачення дітей, допомагає вловити взаємозв'язок між окремими компонентами епічного твору, сприяє розкриттю характерів літературних героїв.

Ліричні твори в шкільному вивченні

Ліричні твори в шкільних програмах. Громадянська, філософська, інтимна, пейзажна лірика в чинних шкільних програмах. Особливості сприймання та методики вивчення ліричних творів Необхідність активного спостереження як умова усвідомлення суті поезії. Рух авторських почуттів і думок у вірші. Багатозначність поетичного слова. Небезпека суб'єктивного трактування поетичного тексту читачем-школярем. Використання інших видів мистецтва при вивченні лірики. Особливості сприйняття й аналізу різних ліричних жанрів. Місце й роль навчання виразному читанню на уроках вивчення ліричних творів. Специфіка аналізу поетичного тексту, що зумовлена необхідністю зрозуміти конкретну і узагальнену суть поетичних образів.

Драматичні твори в шкільному вивченні

Драматичні твори в шкільних програмах. Драма, комедія, трагедія та інші жанри драматичного роду літератури в чинних шкільних програмах. Специфіка сприймання драматичних творів. Труднощі вияву авторської позиції при сприйнятті драми. Свобода читацької інтерпретації. Активізація діяльності уяви. Мізансценування. Особливості методики вивчення драматичних творів. Виявлення конфлікту в драмі й способи творення характерів. Використання сценічної історії вистави, наочності й ТЗН на уроках. Коментоване читання й читання в особах на уроках вивчення

драматичних творів. Постановка учнів в різні ролі (актора, режисера, гримера, костюмера, декоратора та ін.)

Твори міжродових літературних жанрів в шкільному вивченні

Байки в шкільному вивченні. Жанрово-родова специфіка народної та літературної байки, підходи до вивчення, модель аналізу, місце в чинних програмах. Балади в шкільному вивченні. Місце народної та літературної балади в чинних програмах, специфіка методики вивчення на уроках української літератури. Поеми в шкільному вивченні. Місце поеми в чинних програмах з української літератури, варіанти роботи над поемою.

Фольклор у шкільному вивченні: прислів'я, приказки, загадки

Прислів'я та приказки в шкільних програмах, особливості методики їх вивчення. Прислів'я та приказки: загальні риси, структура, різновиди, особливості методики вивчення. Загадки в шкільних програмах, особливості методики їх вивчення. Загадки: загальні риси, структура, різновиди, особливості методики вивчення.

Фольклор у шкільному вивченні: казки, історичні пісні та думи.

Народні казки в шкільних програмах, особливості методики їх вивчення. Етапи, особливості аналізу, алгоритми казкових образів, словникова робота. Народні пісні та думи в шкільних програмах, особливості методики їх вивчення. Народні пісні й думи: аналіз у єдності форми й змісту, історичні коментарі, використання міжпредметних зв'язків, інтегровані уроки.

Літературно-критичні статті в процесі шкільної літературної освіти

Літературно-критичні статті в шкільних програмах. Літературна критика в чинних шкільних програмах для класів різних профілів. Особливості роботи з літературно-критичними статтями в школі Значення вивчення літературно-художньої критики. Особливості роботи вчителя й учнів. Жанри й стилі літературно-критичних статей.

Елементи теорії літератури в школі

Елементи теорії літератури в шкільних програмах. Місце елементів теорії літератури в чинних шкільних програмах. Система вивчення теоретико-літературних понять у шкільному курсі української літератури. Цілеспрямоване, послідовне звертання до теоретико-літературних понять, формування вміння користуватися цими поняттями як засобами змістовного цілісного аналізу художніх творів. Роль теоретико-літературних понять у вдосконаленні читацького досвіду учнів, оволодінні критеріями оцінок художніх явищ. Вивчення спеціального курсу «Основи теорії літератури» в 10-11 класах профільної школи. Аналіз програми спецкурсу. Методи й методичні прийоми вивчення елементів теорії літератури. Послідовність у формуванні теоретико-літературних понять: від спостережень до розуміння основних ознак і визначенню (формулюванню) поняття, від збагачення поняття до усвідомленого використання його в практичної діяльності, роль самостійних творчих робіт учнів в опануванні ними знань з теорії літератури.

3. Питання

Українська мова

1. Літературна українська мова і діалекти.
2. Писемна й усна форми сучасної української літературної мови, їхня стильова диференціація.
3. Фонетика української мови як учення про її звукову систему, про артикуляційні й акустичні характеристики звуків та закономірності їх сполучуваності.
4. Фонологічна система сучасної української літературної мови. Поняття фонеми, її функції.
5. Склад і складоподіл.
6. Основні риси української літературної вимови голосних, приголосних і груп приголосних.
7. Особливості графіки сучасної української мови.
8. Орфографія сучасної української літературної мови.
9. Ознаки слова як мовної одиниці. Знакова природа слова. Лексичне значення слова. Поняття лексеми. Багатозначні й однозначні слова.
10. Лексичні омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми.
11. Лексика сучасної української літературної мови з погляду її походження. Лексика української мови з погляду сфер вживання.
12. Активна й пасивна лексика сучасної української літературної мови.
13. Фразеологічні одиниці в сучасній українській літературній мові, їхні основні типологічні ознаки.
14. Словники, їхні основні типи. Характеристика найважливіших лексикографічних праць української мови.
15. Морфемний склад слова. Історичні зміни в морфемній структурі слова (перерозклад, спрощення, ускладнення).
16. Словотвір як розділ мовознавчої науки. Словотвір іменників, прикметників, дієслів і прислівників.
17. Морфологія. Граматичне значення, граматична форма і граматична категорія.
18. Іменник, його значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль.
19. Граматичні категорії іменника: категорія роду, категорія числа, категорія відмінка. Поділ іменників на відміни та групи.
20. Прикметник, його значення, морфологічні категорії, синтаксична роль. Лексико-граматичні розряди прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Словозміна прикметників.
21. Числівник, його значення, основні граматичні ознаки. Функціональні розряди числівників: означено кількісні (власне-кількісні, збірні, дробові), неозначено-кількісні. Структурні розряди числівників. Особливості сполучуваності числівників з іменниками. Словозміна числівників.

22. Займенник, розряди займенників за значенням, їхня граматична характеристика.
23. Дієслово. Категоріальне значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль дієслова. Морфологічні категорії дієслова: категорія виду, способу, часу. Дієприкметник і дієприслівник як особливі форми дієслова.
24. Прислівник. Значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль прислівників. Означальні й обставинні прислівники. Ступені порівняння означальних прислівників.
25. Службові частини мови в сучасній українській літературній мові: прийменник, сполучник, частка. Вигук.
26. Просте двоскладне речення. Головні та другорядні члени простого двоскладного речення. Способи їх вираження.
27. Односкладні речення. Структурно-семантичні типи односкладних речень. Головний член односкладних речень.
28. Прості ускладнені речення. Речення з однорідними та відокремленими членами, вставними і вставленими словами та конструкціями.
29. Складне речення, його типи, засоби зв'язку між частинами складного речення. Складносурядне речення. Структурно-семантичні типи складносурядних речень.
30. Складнопідрядне речення. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень.
31. Складнопідрядні речення з кількома підрядними частинами, їх різновиди.
32. Безсполучникові складні речення, їх типи.
33. Основні діалектні масиви української мови. Їхня загальна характеристика.
34. Проблема періодизації української мови.
35. Основні історичні зміни у фонетичній системі української мови. Занепад зредукованих і його наслідки.
36. Історичні зміни у графічній системі української мови, зникнення частини літер. Різновиди кириличного письма: устав, напівустав, скоропис.
37. Історичні зміни у морфемній будові слова, їх основні причини.
38. Основні стилі сучасної української літературної мови, історія їхнього становлення. Книжні стилі.
39. Українська мова як навчальна дисципліна в загальноосвітній школі
40. Програми і підручники з української мови
41. Психологічні й дидактичні основи навчання української мови
42. Методи, прийоми і засоби навчання української мови
43. Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення.
44. Методика навчання фонетики й орфоепії.
45. Методика навчання лексики і фразеології.
46. Методика вивчення будови слова і словотвору.

47. Методика вивчення частин мови.
48. Методика вивчення синтаксису.
49. Методика навчання орфографії та пунктуації.
50. Методика зв'язного мовлення.

Українська література

1. Загальна характеристика перекладної та оригінальної літератури Київської Русі. Біблія як джерело сюжетів та образів у творчості українських письменників. Жанри літератури Київської Русі.
2. «Слово о полку Ігоревім» як пам’ятка давньоруської духовної культури XII ст.: жанрові особливості, основні засоби характеротворення
3. Григорій Сковорода як видатний український філософ і письменник. Літературна спадщина митця. Ідейно-тематичні групи байок, їх художні особливості. Жанрово-тематичне багатство поезії Григорія Сковороди, її фольклорні джерела. Основні ідеї та положення філософських трактатів.
4. Іван Котляревський як зачинатель нової української літератури. Жанрово-стильова та художня своєрідність поеми «Енеїда».
5. Новаторство драматургії Івана Котляревського. Особливості композиції та характеротворення «Наталки Полтавки» та «Москаля-чарівника».
6. Становлення нової української прози. Творчість Григорія Квітки-Основ’яненка як явище просвітительського реалізму. Тематично-жанрові групи української прози Григорія Квітки-Основ’яненка. Психологізм та сентименталізм повістей письменника. Художня своєрідність малої прози.
7. Розвиток жанру байки в українській літературі першої половини XIX ст. Жанрові різновиди та художні особливості байок Петра Гулака-Артемовського. Новаторство байок Євгена Гребінки.
8. Періодизація творчості Тараса Шевченка. Жанрово-тематичне розмаїття, стильові особливості творів раннього періоду (балади, соціально-побутові поеми, драма «Назар Стодоля»). Історична основа, актуальність проблематики поеми «Гайдамаки». Національна, філософська, морально-етична проблематика поем «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим…».
9. Творчість Тараса Шевченка після повернення із заслання. Біблійні мотиви (поема «Марія», переспіви біблійних псалмів). Автобіографізм поезії (триптих «Доля», «Муза», «Слава»). Особливості прози автора.
10. Новаторство Пантелеймона Куліша у створенні жанру історичного роману. «Чорна рада»: система образів, художня своєрідність. Особливості поетичної творчості Пантелеймона Куліша.
11. Творчість Панаса Мирного. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?..» Панаса Мирного як соціально-психологічний роман.

12. Місце художньої прози в літературній спадщині Івана Франка. Жанрова різноманітність прозових творів. Соціальна злободенність повістей. Історична тема у прозі («Захар Беркут»).
13. Проблемно-тематичне коло та стильові особливості поезії Івана Франка (збірки «Зів'яле листя», «З вершин і низин»). Актуальність проблематики філософських поем Івана Франка («Похорон», «Смерть Каїна», «Мойсей»).
14. Тенденції розвитку української драматургії другої половини XIX ст. Організація першого професійного українського театру. Жанрово-тематичне новаторство драматургії Марка Кропивницького, Михайла Старицького, Івана Карпенка-Карого. «Украдене щастя» Івана Франка як соціально-побутова психологічна драма.
15. Творчий внесок Михайла Коцюбинського в розвиток української прози. Проблемно-тематичне розмаїття новелістики Михайла Коцюбинського. Поєднання реалізму та імпресіонізму в повісті «FataMorgana». Міфопоетика повісті «Тіні забутих предків»: художня трансформація язичницьких вірувань гуцулів.
16. Експресіонізм як стильова домінанта творчості Василя Стефаника (новели «Діточа пригода», «Новина», «Камінний хрест», «Виводили з села», «Стратився»).
17. Провідні мотиви та стильові особливості лірики Лесі Українки.
18. Жанрово-тематичне багатство, філософська, національна та морально-етична проблематика драм Лесі Українки «Лісова пісня», «Одержима», «Камінний господар», «Кассандра» та ін.
19. Риси модернізму у творчості Ольги Кобилянської. Інтелектуалізм у художній прозі письменниці (повісті «Людина», «Царівна»). Проблематика повісті «Земля». Оригінальне потрактування фольклорного сюжету у повісті «В неділю рано зілля копала...». Феміністична спрямованість прози Ольги Кобилянської.
20. Драма життя Миколи Хвильового. Проблематика та стильові особливості новелістики («Мати», «Я/Романтика» та ін.). Майстерність засобів психологічної характеристики персонажів.
21. Рання лірика Павла Тичини – новаторське явище в українській поезії (збірки «Сонячні кларнети», «Замість сонетів і октав», «Плуг», «Вітер з України»). Особливості поетики митця.
22. Творчий внесок Миколи Куліша у створення репертуару українського модерного театру XX ст. Жанрове розмаїття та художня своєрідність драматургії Миколи Куліша («Мина Мазайло», «Патетична соната», та ін.).
23. Естетичні засади творчості київської групи поетів-неокласиків. Микола Зеров – фундатор українського неокласицизму 1920-х рр. Провідні мотиви лірики М. Зерова (осмислення сутності поезії, міфологічний струмінь; образи діячів світової та української культури; засудження світу насильства і дисгармонії тощо).

24. Футуризм як течія українського поетичного авангарду 20-х рр. Основні етапи розвитку футуризму. Роль Михайля Семенка в розвитку футуристичного руху в Україні. Авангардні риси його поезії. Урранізм як художня домінанта творчості М. Семенка. Візуальні поетичні експерименти М. Семенка.
25. Художній світ поезії Б.-І. Антонича. Основні мотиви творчості поета. «Біологізм» як поетична концепція поезії Б.-І. Антонича.
26. Празька школа як мистецьке явище в еміграційному письменстві 20-30-х рр. Естетичні засади «пражан» (Євген Маланюк, Олег Ольжич, Олена Теліга, Юрій Клен та ін.).
27. Проблематика малої прози В. Підмогильного: проблема марґінальної особистості («Історія пані Ївги», «В епідемічному бараці», «Старець», «Гайдамака»); проблема гострого конфлікту особистості з абсурдним світом та екзистенційного вибору («Син», «Собака», «Проблема хліба»). Майстерність засобів психологічного зображення героїв. Мистецтво психологічного дослідження історії людської душі (за романом В. Підмогильного «Місто»).
28. Експериментальний характер прози М. Йогансена. Жанрові та стильові особливості роману «Подорож ученого доктора Леонардо та його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію»
29. Інтелектуалізм і психологізм як основні складові поетики прози В. Петрова-Домонтовича («Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус»). Особливості жанру романізованої біографії у прозі В. Петрова- Домонтовича («Аліна і Костомаров», «Романи Куліша», «Мовчуще божество»).
30. Жанрово-тематичне багатство сатиричної спадщини Остапа Вишні. Новаторство письменника у створенні жанру усмішки. Художня своєрідність «сільських», «закордонних», «мисливських», «кримських», «автобіографічних» та інших усмішок. Основні засоби комічного відображення дійсності.
31. Олександр Довженко – письменник і кінорежисер. Новаторство митця у створенні жанру кіноповісті. Актуальність національної та морально-філософської проблематики у кіноповістях «Україна в огні», «Зачарована Десна». «Щоденник».
32. Проза Івана Багряного – художній документ тоталітарної епохи. Показ духовної незламності «багрянівської людини» в романах і повістях («Сад Гетсиманський», «Тигролови», «Огненне коло») їх автобіографічний зміст.
33. Тема голодомору в українській еміграційній прозі ХХ ст. Романи «Марія» Уласа Самчука, «Жовтий князь» Василя Барки: жанрово-композиційна своєрідність, проблематика, система персонажів. Роль біблійних мотивів у розкритті ідейного задуму творів.
34. Українське шістдесятництво: суспільно-естетична природа, витоки і

наслідки. Філософія покоління шістдесятників як «публічна свідомість». Світоглядні засади шістдесятників. Національна ідея та її художнє втілення у поезії Василя Симоненка.

35. Іван Драч «Балада про соняшник». Переосмислення жанру балади. «Балада про соняшник» – поетичний роздум про суть мистецтва, процес творчості. Символічність образу соняшника, сонця. Висока вартість нетлінних скарбів людської душі – щедрості, доброти. Дмитро Павличко «Два кольори». Основні відомості про поета, перекладача. Громадянські мотиви лірики. Образно-притчевий зріз часу, історії народу, проблеми нації, окремої людини. Пісенна лірика поета, її популярність.
36. Ліна Костенко. Художній світ поезії. Утвердження духовних та історичних цінностей українського народу в романі «Маруся Чурай». Мужня життєва позиція Л.Костенко у «застійну» добу: відсутність конформізму, «внутрішнього цензора», будь-якої заідеологізованості.
37. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі. Своєрідність постмодерністської естетики в романах Юрія Андруховича («Рекреації» «Перверзія», «Московіада»). Специфіка розкриття внутрішнього світу героїв у романах «Воццек», «Подвійний Леон» Юрка Іздрика.
38. Стильові течії у сучасній українській поезії (традиційна, модерна, авангардистська), їх естетичні засади та представники. Основні риси поетики неоавангардистських груп («Бу-Ба-Бу», «Пропала грамота»). Дискусії в літературознавстві навколо неоавангардизму. Авангардистські пошуки в поетичній творчості Юрія Андруховича, Віктора Неборака. Необарокові риси їх поезії.
39. Українська жіноча проза кінця ХХ – початку ХХІ ст. Нова концепція особистості жінки. Морально-етична та ґендерна проблематика прози Євгенії Кононенко, Оксани Забужко. Проблематика, жанрова своєрідність прози Марії Матіос.
40. Методика викладання української літератури як наукова дисципліна та навчальний предмет. Шляхи розвитку методики викладання української літератури
41. Зміст і структура шкільного курсу української літератури. Навчально-виховні завдання вивчення української літератури в закладах середньої освіти.
42. Концептуальне, нормативно-правове та науково-методичне забезпечення вивчення української літератури в школі.
43. Види планування роботи вчителя-словесника.
44. Поняття про метод навчання та методичний прийом. Проблема класифікації методів. Основні методи та прийоми викладання літератури в школі: лекція, бесіда, самостійна робота. Основні методи та прийоми викладання літератури в школі: репродуктивний, евристичний, дослідницький. Вибір методу вчителем. Проблемний

підхід до вивчення літератури.

45. Методичні проблеми застосування наочності та ТЗН на уроках української літератури.
46. Своєрідність літератури як шкільного предмету. Сучасний урок української літератури, його типи та специфіка. Структура та методика уроку літератури.
47. Система розвитку зв'язного мовлення учнів на уроках літератури. Особливості структури уроків підготовки до написання творів різних типів.
48. Епічні твори в шкільному вивченні.
49. Ліричні твори в шкільному вивченні.
50. Драматичні твори в шкільному вивченні.

4. Критерії оцінювання

Фаховий вступний іспит для осіб, які претендують на зарахування за ступенем магістра, оцінюється за 200-бальною шкалою :

– 190-200 балів – вступник виявляє особливі здібності, вміє самостійно здобувати знання, знаходити та опрацьовувати необхідний матеріал, використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументувати відповіді, самостійно розкривати власні обдарування і нахили;

– 180-189 балів – вступник вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

– 160-179 балів – вступник вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

– 140-159 балів – вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; виправляє помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

– 120-139 балів – вступник володіє теоретичним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей вступника відповідає мінімальним критеріям);

– 100-119 балів – вступник володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину теоретичного матеріалу (до 20 %);

– 0-99 балів – вступник володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

До участі у конкурсному відборі не допускається вступник, який продемонстрував незнання значної частини програмного матеріалу, допускав суттєві помилки при визначенні понять і отримав 0-99 балів.

5. Список рекомендованої літератури

Основна література
Сучасна українська мова

1. Сучасна українська літературна мова / за ред. А.П. Грищенка. Київ: Вища школа, 1997. 494 с.
2. Сучасна українська мова: Синтаксис / за ред. І.К.Білодіда. Київ: Наукова думка, 1972. 515 с.
3. Сучасна українська мова: Лексика і фразеологія / за ред. І.К.Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970. 438 с.
4. Мойсеєнко А.К., Бас-Кононенко О.В., Бондаренко. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. Київ: Знання, 2010. 270 с.
5. Загнітко А.П. Український синтаксис: навчально-практичний комплекс. Донецьк – Слов'янськ : ДонНУ, 2011. 652 с.
6. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
7. Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ: Вища школа, 1994. 670 с.
8. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Київ: ВЦ "Академія", 2006.
9. Горпинич В.О. Морфологія української мови. Київ: ВЦ Академія, 2004. 336 с.
10. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Підручник. Київ: ВЦ Академія, 2004. 408 с.

Методика навчання української мови

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Пентилюк М. І., Караман С. О., Караман О. В. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах: [підруч. для студентів філолог. факультетів університетів]. Київ: Ленвіт, 2004. 400 с.
3. Наумчук М. М. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Видавництво Астон, 2008. 132 с.
4. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: Посібник для студентів пед.. університетів та інститутів / кол. авторів. за ред.. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2011. 366 с.
5. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Рідна мова. 5-11 класи. Київ, 2001. 128с.
6. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. 5-11 класи. Київ, 2001. 128с.

7. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: зб. статей. Київ: Ленвіт, 2011. 256 с.
8. Пентилюк М. І. Методика навчання української мови у схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 134 с.
9. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / за заг. ред. проф. М. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.
10. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: зб. статей. Київ: Ленвіт, 2011. 256 с.
11. Пентилюк М. І. Методика навчання української мови у схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 134 с.
12. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб / за заг. ред. проф. М. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.
13. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.: метод. посібник / за ред. О.І. Пометуна. Київ: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
14. Урок української мови в парадигмі компетентнісного підходу: здобутки та перспективи: матеріали регіонального науково-практичного семінару 23 березня 2011 р. / відп. ред. В. А. Нищета. Бердянськ: БДПУ, 2011. 112 с.

Історія української літератури

1. Історія української літератури ХХ ст.: У 2-х кн. / за ред. В. Дончика. Київ: Либідь, 1998. Кн. 2. 453с.
2. Історія української літератури: У 2-х тт. Київ: Наукова думка, 1988. Т. 2. 456 с.
3. Українське слово. Хрестоматія української літератури ХХ ст.: У 4-х кн. / упор. В. Яременко. Київ, 1994. Т. 3., Київ, 1996. Т. 4.
4. Гроно нездоланих співців. Літературні портрети укр. письменників ХХ ст. Навч. посібн. для вчителів / упор. В. Кузьменко. Київ: Укр. письм., 1997. С. 266–283.
5. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 263 с.
6. Зборовська Н. Феміністичні роздуми. На карнавалі мертвих поцілунків. Київ, 1999. 190 с.
7. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. Київ: Академвидав, 2006. 500 с.
8. Павлишин М. Канон і іконостас: літ.-крит. статті. Київ, 1997. 190 с.
9. Скирда Л. Сучасна українська поема. Київ, 1991. 190 с.
10. Соловей Е. Українська філософська лірика. Київ, 1999. 367 с.
11. Філоненко С. Концепція жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ ст.: монографія. Київ, Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. 158 с.

Методика викладання української літератури

1. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / укладач О. І. Когут. Тернопіль: Астон, 2005. 204 с.

2. Ісаєва О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: Посібник для вчителя. Київ: Ленвіт, 2000. 184 с.
3. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник / за ред. Н.Волошиної. Київ: Ленвіт, 2002. 344 с.
4. Нетрадиційні уроки з української літератури. 5-11 класи / укладачі С. Скляр, Л. Нечволод. Харків: Торсінг, 2004. 224 с.
5. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Ленвіт, 2000. 384 с.
6. Пультер С, Лісовський А. Методика викладання української літератури в середній школі. Курс лекцій для студентів філологів. Тернопіль: Підручники і посібники. 2004. 144 с.
7. Ситченко А., Шуляр В., Гладишев В. Методика викладання літератури: Термінологічний словник / за ред. А. Л. Ситченка. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 132 с.
8. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі: методичний посібник для вчителя. Київ: РВЦ "Проза", 1995. 254 с.
9. Телехова О. Українська література. Методичні матеріали до вивчення шкільного курсу: посібник для вчителів. Харків: Ранок, 2000. 112 с.
10. Шкільний календар: літературно-мистецькі свята / упоряд. Голобородько К.Ю. Харків: Вид. Група "Основа", 2005. 144 с.

Додаткова література
Сучасна українська мова

1. Авксентьєв Л. Сучасна українська мова. Фразеологія: навч. посіб. для студентів філол. ф-тів. Харків: Вища шк., 1983. 324 с.

2. Алексієнко Л. А., Зубань О. М., Козленко І. В. Сучасна українська мова: Морфологія: підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ: Знання, 2013. 524 с.

3. Бабій І. М., Вільчицька Т. П. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Практикум: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. Ч.1. 64 с.

4. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія: підручник. Київ: Либідь, 1993. 336 с.

5. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 416 с.

6. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові. Київ: Рад. школа, 1984. 160 с.

7. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови Київ: Наукова думка, 1992. 224 с.

8. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підручник. Київ: Либідь, 1993. 168 с.

9. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови. Київ: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.

10. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. Київ: Вища шк., 1989. 334 с.

11. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис. Київ: Вища школа, 1984. 255 с.

12. Глазова С. М. Сучасна українська літературна мова: синтаксис простого речення. Навч. посіб. Бердянськ, 2020. 193 с.

13. Глібчук Н. М., Добосевич У. Б. Сучасна українська мова. Морфологія. Практикум: навч.посіб. Київ: Знання, 2009. 486 с.

14. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія: навч. посіб. Київ: Вища шк., 1999. 208 с.

15. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.

16. Дубічинський В. В. Українська лексикографія: Історія, сучасність та комп'ютерні технології: навч. посіб. Харків, 2004. 164 с.

17. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови: Підручник. Київ: Академія, 2010. 380 с.

18. Дудник З. В. Сучасна українська літературна мова. Фонетика: навч. посіб. для студентів-філологів. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2002. 178 с.

19. Жилко Ф. Т. Фонологічні особливості української мови в порівнянні з іншими слов'янськими. Київ: Наук. думка, 1963. 183 с.

20. Загнітко А. П. Теоретична граматика сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. 992 с.

21. Загнітко А. П., Вівтонів М. О., Сегін Л. В. Український синтаксис: навчально-практичний комплекс: [в 2 ч.] 2-ге вид., доповн. Донецьк-Слов'янськ: ДонНУ, 2011. 652 с.

22. Караман С. О., Караман О. В. Сучасна українська літературна мова: Навч. посіб. Київ: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2005. 236 с.

23. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української мови Київ: Либідь, 1995. 312 с.

24. Карпенко Ю. О. Способи словотвору: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 336 с.

25. Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові. Київ: Вища шк., 1975. 335 с.

26. Коструба П. П. Фонетика сучасної української літературної мови: Ч. 1. Львів, 1963. 100 с.

27. Ліпич В. М., Попова О. І. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис: навч. посіб. Бердянськ, 2012. 376 с.

28. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ: Наук. думка, 1990. 168 с.

29. Мойсієнко А. К., Арібжанова І. М., Коломийцева В.В. Сучасна українська мова: Морфологія. Синтаксис: Підручник. Київ: Знання, 2010. 374 с.

30. Олійник Е. В. Сучасна українська літературна мова: Морфологія: навч. посіб. Бердянськ: БДПУ, 2017. 223 с.

31. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ: Наук. думка, 1976. 288 с.

32. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. Київ: Вища школа, 1994. 670 с.

33. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навч. посіб. / упоряд. С. П. Гірняк, Н. Р. Лисенко, І. А. Шумей. Дрогобич: Посвіт, 2009. 256 с.

34. Сучасна українська літературна мова: підручник / ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища шк., 1997. 493 с.

35. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1972. 515 с.

36. Сучасна українська мова: Вступ. Фонетика / ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1969. 436 с.

37. Сучасна українська мова: Синтаксис: Підручник / за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2013. 238 с.

38. Хрустик Н. М., Хаценко Л. І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005.136 с.

39. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: Підручник Київ: ВЦ «Академія», 2010. 408 с.

40. Ющук І. П. Українська мова: підручник. Київ: Либідь, 2006. 640 с.

Українська література

1. Бернадська Н.І. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: монографія. Київ: Академвидав, 2004. 368 с.
2. Біла А. Символізм. Київ: Темпора, 2010. 271 с.
3. Біла А. Сюрреалізм. Київ: Темпора, 2010. 207 с.
4. Біла А. Футуризм. Київ: Темпора, 2010. 274 с.
5. Бовсунівська Т.В. Українська бурлескно-травестійна література першої половини XIX століття (в аспекті функціонування комічного): навч. посібник.Київ: ВПЦ «Київський університет», 2006. 178 с.
6. Возняк М. Історія української літератури: у 2 кн. 2-ге вид., перероб. Львів: Світ, 1992. Кн. 1.,1994. Кн. 2.
7. Голобородько Я. Артеґраунд. Український літературний істеблішмент. Київ: Факт, 2006. 159 с.
8. Гуляк А.Б. Становлення українського історичного роману. Київ: Міжнар. фінансова агенція, 1997. 294 с.
9. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український

літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 263 с.
10. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Київ: Критика, 2009. 447 с.
11. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX ст.): підручник. Київ: Вища школа, 1992. 512 с.
12. Історія української літератури 70–90-х років XIX ст.: у 2 т.: підручник. Київ: Логос, 1999.
13. Історія української літератури XIX ст.: у 3 кн.: навч. посіб. / за ред. М. Яценка. Київ: Либідь, 1995–1996.
14. Історія української літератури XX століття: у 2 кн.: навч. посібник / за ред. В. Г. Дончика. Київ: Либідь, 1993. Кн. 1 (1910–1930-ті роки). 1994. Кн. 2. Ч. 1 (1940-ві – 1950-ті роки). 1995. Кн. 2. Ч. 2 (1960–1990-ті роки).
15. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Либідь, 1997. 357, [3] с.
16. Пелешенко Ю. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII–XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. Київ: ПЦ «Фоліант», 2004. 422 с.
17. Сліпушко О. Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X–XIII століття).Київ: Аконіт, 2002. 398, [1] с.

Інформаційні ресурси

1. ***Медіатека*** читального залу Інституту філології та соціальних комунікацій БДПУ. URL : http://library.bdpu.org/
2. ***Бібліотека Літера.*** URL: http://ukrlitera.ru/
3. ***Бібліотека української літератури.*** URL: http://www.ukrlib.com.ua/
4. ***Електронна бібліотека української літератури.*** URL: http://www.utoronto.ca/elul/
5. ***Ізборник.*** Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: http://litopys.org.ua/
6. ***Поетика:*** Бібліотека української поезії. URL: http://poetry.uazone.net/
7. ***Українська шара.*** – ЛІТЕРА–Електронна бібліотека. URL: http://litera-ua.livejournal.com/
8. ***Український центр:*** освітньо-інформаційний ресурс. URL: http://www.ukrcenter.com/library/default.asp
9. ***Чтиво.*** – Електронна бібліотека. URL: http://chtyvo.org.ua/
10. ***EXLIBRIS:*** українська електронна бібліотека : історія, публіцистика, художня література. URL: http://exlibris.org.ua/